



Inför kulturplan 2023-2026

Kulturplan för Norrbotten

REMISSVERSION

2022-05-02

Producerad av...
Foto/grafik etc...
ISBN...
Tryck...
Grafisk form...

Innehåll

Ambitionen för kulturen i Norrbotten	4
Det nya Norrbotten	4
Omvärlden	5
Kulturpolitiska utgångspunkter	5
Staten – med yttrandefrihet som grund	5
Kulturplanen och kultursamverkansmodellen	6
Regionen - tillsammans för Norrbotten	6
Kulturens egenvärde	7
Armlängds avstånd	7
Konstnärlig kvalitet och utveckling	8
Kommunen – lokalt ansvar	8
Fristäder	8
Strategiska utvecklingsområden 2023-2026	9
Gestaltad livsmiljö	9
Kulturella och kreativa näringar	9
Digitalisering	10
Temaår	11
Kultur för och med alla	11
Barn och unga	12
Ökad tillgänglighet	12
Ung delaktighet	13
Nationella minoriteter och urfolket samerna	14
Arrangörer tillgängliggör kultur	15
Kultur och hälsa	15
Samverkan	16
Kultur i Norr	16
Internationellt	16
Civilsamhället	16
Folkbildning	17
Kulturområden	18
Arkiv	18
Arkivcentrum Norrbotten	19
Norrbottens Föreningsarkiv	19
Norrbottens museum	19

Bibliotek – läs och litteraturfrämjande verksamhet	20
Regionbibliotek Norrbotten	21
Polarbibblo	21
Litteratur	21
Resurscentrum för litteratur	22
Bild, form och design	23
Film – filmkulturell verksamhet och pedagogik	26
Museum och kulturmiljö	27
Norrbottens museum	28
Scenkonst	30
Dans	30
Dans i Nord	31
Danskonsulent	31
Musik	32
Norrbottensmusiken	33
Teater	33
Norrbottensteatern	34
Riksteatern Norrbotten	34
Slöjd och hantverk	35
Slöjdkonsulent	36
Lagar och förordningar inom kulturområdet	38
Begreppsförklaring och ordlista	40
Bidrag, stöd och stipendier	40
Framtagande, genomförande och uppföljning kulturplanen	40

Ambitionen för kulturen i Norrbotten

Jämlik tillgång till ett frodigt kulturliv bidrar till att skapa ett vitalt och utvecklande samhälle där människor vill bo och leva samt besöka. En tillgänglighet till kulturaktiviteter och möjlighet till eget skapande bidrar till människors kreativitet och gemenskap samt välbefinnande och välmående.

Alla invånare i Norrbotten ska ha tillgång till kultur och möjlighet till eget skapande oavsett bostadsort. Alla kommuner ska kunna erbjuda konst- och kulturupplevelser för alla. De professionella kulturskaparna ska stöttas och det ska finnas goda förutsättningar att bo, leva och verka i Norrbotten som yrkesverksam. Den kulturella infrastrukturen behöver stärkas bland annat inom arrangörsområdet. Nyskapande, konstnärligt utforskande och samarbeten inom samt över region- och nationella gränser ska uppmuntras. Kontinuerlig samverkan mellan regionen och kommuner, kulturaktörer och professionella kulturskapare samt civilsamhället lägger en bra grund för kulturutbyte och utveckling.

Inflyttning till länet skapar nya möjligheter och utmaningar. Det skapar inte bara tillväxt utan breddar också förståelse och respekt för andra människor och olika kulturer samt skapar förutsättningar för förnyelse och kulturell mångfald. Nationella minoriteter och urfolk är en stor tillgång för Norrbotten och det är av stor vikt att stödja områdets språk, kultur, historia och näringar.

Det är särskilt viktigt att fortsätta främja möjligheten till kultur för och med barn och unga. Utifrån FN:s barnkonvention ska Region Norrbotten satsa på barn och unga i flera hänseenden som regional kulturskola, riktade program och utbud, pedagogisk verksamhet, ungt arrangörskap och projekt.

Jämställdhet mellan könen är en fundamental grund och en nödvändighet i samhället för att det ska kunna utvecklas. Det jämställdhetspolitiska målet är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Norrbotten behöver utveckla kunskap om hur prioriteringar och beslut inom kulturområdet påverkar jämställdheten. I arbetet med att utveckla Norrbotten tar regionen ansvar för social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet som är hörnstenar i FN:s globala hållbarhetsmål. Där är kulturen ett av många områden som kan bidra.

Det nya Norrbotten

Det är en ny tid på gång i Norrbotten. En tid fylld med framåtanda, optimism och förhoppningar. Den gröna omställningen av industrin och samhällsomvandlingar bidrar till en stark utvecklingskraft. Det gäller att skapa förutsättningar för hållbara insatser och strategier, då kan norra Sverige bli en förebild kopplad till attraktiva samhällen och bidra i arbetet för klimatomställningen.

De stora industrisatsningarna i Norrbotten innebär att tiotusentals nya arbetstillfällen skapas i regionen de kommande åren. Att attrahera arbetskraft och kompetens för en ökad inflyttning till Norrbotten är avgörande för regionens fortsatta tillväxt och kompetensförsörjning. När gröna industrier etablerar sig i norra Sverige kan regionen bli ledande i den klimatomställning som är nödvändig i hela världen. Nyindustrialiseringen ställer också krav på innovation och nytänkande från både offentlig sektor och näringsliv. Det behövs satsningar på samhällsservice, nya bostäder och för att skapa attraktiva livsmiljöer som är lockande att bo och leva i.

I samband med förändring i samhället spelar ett brett och tillgängligt kulturliv en avgörande roll för att skapa samhällen präglade av mångfald. För att skapa ett samhälle med ett varierat kulturliv och god tillgänglighet till kultur krävs en hållbar och långsiktig satsning på kultur i hela Norrbotten. En aktiv kulturskola i alla kommuner och en stark kulturell infrastruktur blir därför viktigare än någonsin. Det handlar också om konstnärligt gestaltade livsmiljöer, att tillgängliggöra Norrbottens kulturmiljöer

och utveckla arkivverksamhet för att dokumentera samtid och påvisa historia och kulturarv. Att stärka de kulturella kreativa näringarna skapar en breddad arbetsmarknad.

Det geografiska läget, klimatet och den glesa bebyggelsen gör Norrbotten till en unik del av Europa, Barents och Arktis. Läget skapar möjlighet till interregionala och internationella samarbeten och utbyten inom olika kulturyttringar. Inte minst inom samisk kultur och näring, där Norrbotten är en del av Sápmi. Samarbetet med övriga norrlän inom Kultur i Norr utgår från gemensamma utmaningar som att överbrygga avstånd, utveckla starka verksamheter och förmera ett kvalitativt utbud av kultur till befolkningen på lika villkor.

Omvärlden

Här beskrivs internationella tendenser och utmaningar som kommer att påverka den regionala kulturutvecklingen i Norrbotten, både för invånarna, kulturskaparna och regionens kulturverksamheter. Tendenserna är svåra att påverka och samtidigt omöjliga att ignorera.

Vi lever i en digitaliserad värld och den tekniska revolutionen har förändrat hur vi kommunicerar, handlar varor och fungerar socialt. Tillgänglighet till musik, bilder och berättelser är direkt och obegränsad och individens möjlighet att skapa och publicera skapar ett tillgängligt och mångfacetterat samhälle. Digitaliseringen förändrar arbetsmarknaden, sociala beteenden och kulturkonsumtionen samt möjliggör större marknader och nya målgrupper. Individualiseringen skapar en efterfrågan utifrån individens egna behov, värderingar, identitet och livsstil.

Globaliseringen innebär en rörlighet av människor, tjänster, varor, information och kultur över nationsgränserna. Synergieffekten blir internationellt samarbete, mångfald, inkludering och en vitalisering av kulturlivet. Globaliseringen kan bidra till ökad förståelse och respekt för språk och kulturer, nyskapande och nya samarbeten. Urbaniseringen gör att storstadsområden växer i befolkning och nya arbetstillfällen uppstår, samtidigt sker en utflyttning från landsbygden.

Människan står inför ett omfattande hot som kräver ett internationellt samarbete – klimatförändringarna. Aldrig tidigare har hotet varit så uppenbart och tydligt för hela mänskligheten med orkaner, bränder och översvämningar. Digitaliseringstrenden ger möjlighet till förändring genom minskat resande och därmed minskade utsläpp. Kulturområdet kan bidra till

Kulturpolitiska utgångspunkter

Kulturpolitik bedrivs utifrån nationell, regional och kommunal nivå där respektive nivå ansvarar för olika delar. Arbetet styrs av lagar, förordningar, mål, strategier och planer. De nationella kulturpolitiska målen ska styra den statliga kulturpolitiken men också vägleda kulturpolitiken i regioner och kommuner.

Kulturpolitiken handlar om att främja tillgången till kultur och konstupplevelser för alla människor samt möjlighet till eget skapande och kulturell delaktighet. Konstpolitiken ska värna konstens självständiga ställning och egenvärde. Konstnärspolitik handlar om att skapa förutsättningar för de professionella kulturskaparna samt insatser som främjar konstnärlig förnyelse och utveckling.

Staten – med yttrandefrihet som grund

Enligt de nationella kulturpolitiska målen ska kulturen vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling. För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor.
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse.
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas.
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan.
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Kulturplanen för Norrbotten tar avstamp i de nationella kulturpolitiska målen och beskriver hur Region Norrbotten ska arbeta för att bidra till att målen uppnås.

Kulturplanen och kultursamverkansmodellen

Norrbottens kulturplan beskriver vilken utveckling av kulturlivet Region Norrbotten vill arbeta för de kommande åren för att bidra till att de nationella kulturpolitiska målen uppnås. Kulturplanen ska också tydliggöra Region Norrbottens kultur-, konst- och konstnärspolitik. Arbetet för att förverkliga kulturplanen och den regionala kulturpolitiken ska ske i dialog och samverkan med myndigheter, kommuner och aktörer inom de kulturområden som ska utvecklas. Därför har kulturplanen tagits fram i samverkan med Norrbottens kommuner, i samråd med länets professionella kulturskapare samt civilsamhälle.

Kulturplanen är även ett underlag för regionens ansökan om statliga medel inom kultursamverkansmodellen. Den innebär att Region Norrbotten ansvarar för att fördela statliga bidrag som främjar en god tillgång för Norrbottens invånare till:

- professionell teater-, dans- och musikverksamhet.
- museiverksamhet.
- biblioteksverksamhet samt läs- och litteraturfrämjande verksamhet.
- konst- och kulturfrämjande verksamhet.
- regional enskild arkivverksamhet.
- filmkulturell verksamhet.
- främjande av hemslöjd.

Norrbottens kulturplan beskriver därför särskilt utveckling kopplat till de 17 regionala verksamheter som tar emot statligt stöd av Region Norrbotten via kultursamverkansmodellen. Planen beskriver även regionens utvecklingsambition inom områden där kulturen är en betydelsefull drivkraft samt särskilt viktiga samverkansområden som kulturverksamheter och kommuner har pekat ut som strategiska utvecklingsområden.

Regionen – tillsammans för Norrbotten

Kulturplanen styr inte ensam regionens kulturpolitik. Den samverkar med vision, olika policybeslut, principer, planer, strategier och mål på lokal, regional och nationell nivå. Region Norrbotten arbetar enligt visionen Tillsammans för Norrbotten – bästa livet, bästa hälsan. Den är vägledande för all verksamhet som styrs av regionpolitiken.

Regionfullmäktige styr med den strategiska planen som grund. För den långsiktiga regionala utvecklingen beslutar Regionfullmäktige om den regionala utvecklingsstrategin, kulturplanen och innovationsstrategin. Regionala utvecklingsnämnden har ett helhetsansvar för regionala

utvecklingsfrågor kopplat till det regionala utvecklingsansvaret, till exempel regional kulturpolitik, tillväxtpolitik och näringspolitik.

I den regionala utvecklingsstrategin beskrivs hur Norrbotten ska jobba för att vara välkomnande, hållbart och attraktivt, skapa hållbar tillgänglighet, ha en väl fungerande kompetensförsörjning och vara innovativt och konkurrenskraftigt. Visionen är att Norrbotten ska vara Sveriges mest välkomnande och nytänkande län 2030. Strategin slår fast att god och jämlik tillgång till ett rikt kulturliv bidrar till att skapa ett dynamiskt Norrbotten som människor vill besöka och bo, leva och verka i. Att skapa förutsättningar för att män och kvinnor med olika bakgrund och ålder ska ha samma möjligheter till eget skapande och är en central del i genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin.

Inom regionala utvecklingsnämndens ansvarsområde finns Region Norrbottens kulturverksamheter, fördelning av statliga medel samt regionala bidrag till regionens kulturverksamheter. Nämnden ska även ha uppsikt över regional verksamhet som bedrivs i region- och kommunägda företag, stiftelser och kommunalförbund, däribland ett antal verksamheter inom kulturområdet. Kulturbedningen är samverkansforumet för regional kultur där sju platser tillsätts av Region Norrbotten och nio platser av representanter från länets kommuner.

Region Norrbotten arbetar för social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet och med att bidra till de globala hållbarhetsmålen inom Agenda 2030. Inom kulturområdet utgår Region Norrbottens arbete med Agenda 2030 från kulturens roll för hållbar utveckling men också vad verksamheterna som omfattas av kulturplanen kan göra för att bidra till att målen nås.

Arbetet med att genomföra den regionala kulturpolitiken och med kulturutveckling sker i regionens egna verksamheter, i verksamheter som samögs med kommunerna, projekt som drivs i egen regi, genom stöd till organisationer och medfinansiering av projekt.

Region Norrbottens kultur-, konst- och konstnärspolitiska insatser ska utgå från kulturens egenvärde, att värna kulturell mångfald, principen om armlängds avstånd samt konstnärlig kvalitet och utveckling.

Kulturens egenvärde

Kulturens värde kan inte mätas i samhällsnytta. Istället är det konsten som produceras, den konstnärliga processen och upplevelsen i sig som skapar värde. Kulturen är en obunden kraft som skapas i sin egen rätt och på sina villkor. Att slå vakt om kulturens frihet och kulturskaparnas självständighet är en förutsättning för kulturens utveckling. Alla ska få möjlighet att utveckla sin skapande förmåga och vara aktiva deltagare i kulturlivet. Det ska finnas goda förutsättningar för konstnärligt skapande inom en mångfald av kulturyrtringar i hela länet. För att säkerställa de professionella kulturskaparnas förutsättningar har Region Norrbotten dialog med Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd (KLYS). De lyfter upphovsrätt, social trygghet och mångfald i kulturlivet som viktiga frågor att fortsatt arbeta med.

Armlängds avstånd

För den konstnärliga friheten är det avgörande att principen om armlängds avstånd mellan politiska beslut och konstnärligt innehåll upprätthålls. Armlängds avstånd innebär att den politiska nivån ska skapa förutsättningar för konst och kultur genom att besluta om mål, inriktning och ekonomiska ramar för det kulturpolitiska området. Konstnärliga beslut och kvalitativa bedömningar ska överlåtas till kulturlivets aktörer och sakkunniga. Det innebär en strävan efter balans mellan kravet på styrning och kontroll av hur skattemedel används mot det lika viktiga kravet på frihet för det konstnärliga

skapandet. Armlängds avstånd ska prägla Region Norrbottens styrning av egna verksamheter och bidragssystemens utformning.

Konstnärlig kvalitet och utveckling

Att göra det möjligt att ta del av professionell kultur av hög kvalitet är en grundläggande uppgift för den regionala kulturpolitiken. Vad som är kvalitet är inte givet utan ska ständigt diskuteras och utmanas. Konstnärlig kvalitet måste specificeras utifrån respektive konstart och vila på en bedömning utifrån sakkunskap och erfarenhet.

Det är viktigt att främja den konstnärliga utvecklingen och förnyelsen hos länets professionella kulturskapare och institutioner. Satsningar på utbildningar, mötesplatser, nätverk, residens och andra innovationsmiljöer stimulerar kreativitet, konstnärligt utforskande och utveckling. Gästspel, kontakter och samarbeten inom regionen samt på nationella och internationella arenor bidrar till konstnärlig förnyelse och är viktigt för flöden och utbyten av kompetenser och perspektiv.

Kommunen – lokalt ansvar

Kommunerna har det grundläggande ansvaret för den lokala kulturpolitiken. Varje kommun beslutar själv om den kulturpolitiska inriktningen, lokala satsningar och prioriteringar.

Norrbottens fjorton kommuner bygger tillsammans upp det lokala kulturlivet i länet genom verksamheter, aktiviteter och projekt. I kommunerna i Norrbotten finns professionella kulturskapare, organisationer och föreningsliv, kulturutbud samt en varierad infrastruktur av museer, biografier, konsthallar och konst i offentliga miljöer, scener och mötesplatser för kultur samt olika kulturmiljöer. Kulturskolor finns i länets alla kommuner och är en viktig faktor för barns och ungas möjlighet att själva få skapa och använda kulturella uttryck. Norrbottens folkbibliotek och bokbussar främjar läsning och tillgång till litteratur i hela länet.

Region Norrbotten ska ur ett regionalt perspektiv komplettera de kommunala insatserna och strategiska och operativa samarbeten mellan lokal och regional nivå skapar förutsättningar för utveckling. Samverkan sker inom ramen för olika verksamheter, nätverk och projekt. Kontinuerliga dialoger mellan regionen och kommunerna är en förutsättning för utveckling och framgång. Där är kommun- och regionträff ett forum för regelbundna samtal och uppföljning av arbetet med kulturplanens genomförande, fortsatt viktiga.

Fristäder

Författare, filmare, dramatiker, journalister, konstnärer och musiker världen över blir förföljda, hotade och fängslade för att de uttrycker sina åsikter och utövar sina yrken. Genom International Cities of Refuge Network (ICORN) värnas yttrandefriheten och försvaret av det fria ordet genom att ge en förföljd konstnär en fristad under två år. Fristadskonstnären kan fortsätta arbeta med sitt yrke i trygghet och inbjudande kommun står för försörjning och bostad under de två åren. I Norrbotten är Piteå och Luleå kommun medlemmar i ICORN och har sedan 2018 tagit emot fristadskonstnärer. Region Norrbotten stödjer projekt inom fristadsarbetet och vill arbeta kunskapshöjande för området.

Region Norrbotten vill

- genomföra årliga samråd med KLYS för en kontinuerlig dialog med de professionella kulturskaparnas organisationer.
- stötta, informera och utbilda kulturskapare om vägar till finansiering.
- verka för kunskapshöjning inom fristadsområdet för att fler kommuner i Norrbotten ska ta emot fristadskonstnärer.

Strategiska utvecklingsområden 2023-2026

Region Norrbottens strategiska utvecklingsområden för kulturplaneperioden 2023–2026 är gestaltad livsmiljö, kulturella kreativa näringar och digitalisering. Valet av områdena ligger i linje med den gröna omvandling av samhälle, industri och näringsliv där kulturlivet kan spela en avgörande roll för att locka nya människor att arbeta, bo och leva i Norrbotten.

Gestaltad livsmiljö

2018 antog riksdagen ett nytt politikområde för gestaltad livsmiljö för arkitektur-, form- och designområdet. Den tar på ett tydligt sätt utgångspunkt i människan, hennes behov och livskvalitet vid formandet och förvaltandet av våra livsmiljöer och utgår från allas rätt till miljöer som är inkluderande, väl gestaltade och långsiktigt hållbara. Det politiska målet slår fast att arkitektur, form, design, konst och kulturarv har avgörande betydelse i samhällsbygget eftersom den gestaltade livsmiljön påverkar alla människor i deras vardag utifrån bland annat hälsa och välbefinnande. Gestaltad livsmiljö ska ses som ett sammanhållet område där alla dessa perspektiv samspekar och berikar varandra.

I Norrbotten kommer området gestaltad livsmiljö att aktualiseras i mycket hög grad med tanke på framtida etableringar av nya industrier, samhällsomvandlingar, ökat bostadsbyggande samt ökad inflyttning. Samverkan mellan region, kommuner, Länsstyrelse, Luleå tekniska universitet och privata aktörer är värdefull. Det är viktigt att engagera både invånare och kulturliv i utvecklingsarbetet. Samverkan behöver etableras utifrån parternas egna målsättningar och förutsättningar.

Enprocentsregeln innebär att minst en procent av budgeten vid ny-, om- och tillbyggnationer av fastigheter, infrastruktur och offentliga miljöer ska investeras i byggnadsanknuten konstnärlig gestaltning. Regeln har bidragit till att den offentliga konsten är ett av de mest tillgängliga konstnärliga uttryck i samhällets livsmiljöer då den platsspecifika konsten når även medborgare som inte aktivt söker sig till konstupplevelser. Region Norrbotten tillämpar enprocentsregeln och vill arbeta för att fler kommuner, bolag och privata aktörer ska tillämpa regeln.

Region Norrbotten vill

- främja arbetet för offentlig konstnärlig gestaltning och utveckling av offentliga miljöer genom dialog, delaktighet, rådgivning och samordning.
- arbeta för att fler kommuner i Norrbotten antar enprocentsregeln.

Kulturella och kreativa näringar

Med kulturella och kreativa näringar (KKN) avses branscherna arkitektur, form och design, slöjd och konsthantverk, film, fotografi, konst, mode, litteratur, musik, scenkonst, måltid, spel och media, turism och besöksnäring. Inom ramen för kulturplanen så arbetar Region Norrbotten med att utveckla de professionella kulturskaparna inom områdena bild, form och design, slöjd och hantverk, dans, musik, teater, litteratur och film.

KKN-sektorn påverkas av både kultur- och näringslivspolitik. Gemensamt för företag inom KKN är att utgångspunkten består av kreativitet och konstnärligt skapande där den enskilda konstnären och kulturskaparen är i centrum. Det handlar i stor utsträckning om enmansföretag och företagen kopplar ofta samman branscher och kompetenser på som kan leda till innovativ näringsutveckling. I Norrbotten finns en stark koppling mellan enskilda kulturskapare, KKN-företag och besöksnäring.

Region Norrbotten har arbetat framgångsrikt med att skapa möten och utbyten mellan besöksnäringen och professionella utövare inom konsthantverk, hantverk, slöjd och design. Det arbetet ska fortsätta med ett helhetsgrepp för att stärka form- och designområdet i Norrbotten.

Region Norrbotten finansierar tillsammans med kommunerna bolagen Filmpool Nord och BD Pop vars uppdrag är att utveckla sina respektive områden, bygga näring och skapa utveckling samt utveckla den diversifierade arbetsmarknaden. De är en viktig del av den kulturella och kreativa näringen i Norrbotten. Resurscentrum för konst och Resurscentrum för litteratur har i specifikt uppdrag att utveckla respektive näring och stötta dess professionella kulturskapare. Arbetet med att stötta regionens professionella kulturskapare sker även inom andra främjaruppdrag.

Arbetet med residens skapar arbetstillfällen, stöttar utvecklingen hos de professionella kulturskaparna och främjar konstnärlig förnyelse. Ett arbete har pågått för att bygga upp en struktur för utbyten nationellt och med andra länder samt kapaciteten för residens i Norrbotten. Ett antal verksamheter arbetar regelbundet med genomförande av residens och det finns en bra grund för fortsatt utveckling samt fler residens inom bild, form och design-, litteratur-, scenkonst- samt slöjd- och hantverksområdet.

Region Norrbotten vill

- stärka professionella kulturskapare genom att stötta konstnärs- och hantverkskollektiv.
- etablera ett center för form och design för att stärka konsthantverkare och designers i Norrbotten.
- stötta utveckling inom KKN genom att främja tvärssektoriella samarbeten och innovation.

Digitalisering

Den digitala utvecklingen har förändrat samhället. Vi är i en digital tid som förändras snabbt och det ställer krav på både strukturer och beteenden. Sveriges digitala strategis fem delmål förklarar hur digitalisering ska kunna bidra till en positiv samhällsutveckling: kompetens, trygghet, innovation, ledning och infrastruktur. I dag har de flesta i Sverige tillgång till internet och använder internet dagligen och Sveriges digitala mognad är hög i internationella jämförelser. Dock är det en stor grupp som står utanför, omkring en halv miljon använder fortfarande inte internet.

Den pandemi som svept över världen med efterföljande restriktioner har tydligt ökat takten på den digitala utvecklingen. Frågor för kulturområdet är om publik och kulturkonsumenters vanor och beteenden kommer att ha förändrats bestående och vad det i så fall innebär för kulturskapare och kulturproducenter. Den ökade digitaliseringen har möjliggjort för kulturaktörer att erbjuda sitt utbud i ett annat format, men det finns också stora utmaningar som bristande digital kompetens, svårighet att ta betalt för digitalt kulturinnehåll och inte minst upphandlings- och upphovsrättsliga frågor.

I Norrbotten finns idag möjlighet att ta del av digitala konserter, scenkonstföreställningar och konstvisningar och det finns ett brett utbud av digital kultur som är oberoende av tid och rum. Exempel på verksamhet och utbud som flyttat ut på nätet är utbudsdagar, livesända vernissage, visningar på museum, föreläsningar, utbildningar, nätverkande, konferenser, portfoliovisningar och digitala inspelningar.

Region Norrbotten vill i ökad grad ta till vara digitaliseringens möjligheter. Det är viktigt att följa kulturlivets förutsättningar att producera och tillgängliggöra kultur digitalt samtidigt som fysiska mötesplatser fortfarande är viktiga.

Region Norrbotten vill

- stödja initiativ för nya produktionsformer och digital innovation.
- öka den digitala kompetensen i Norrbotten genom utbildning och stöd.
- stärka kulturens infrastruktur genom att verka för ökad digital tillgänglighet.

Temaår

Region Norrbotten har arbetat med temaår sedan 2016 med mål att synliggöra särskilda aspekter i den kulturella mångfalden. Tre temaår har genomförts kopplat till mångfald, kulturarv och demokrati. Aktiviteter och evenemang har genomförts av både kommuner, kulturinstitutioner, professionella kulturskapare och civilsamhället. Erfarenheterna av att samla sig under ett temaområde renderade stor spridning, gav goda resultat och har fått positiva reaktioner från kommunerna. Två temaår kommer att genomföras under kommande kulturplanperiod. Det första 2023 med temat Digitalisering. Det andra temaåret för 2025, beslutas i mitten av planperioden. Region Norrbotten arbetar med temaåren bland annat genom att avsätta personella resurser, ge uppdrag åt regionala kulturverksamheter och organisationer med verksamhetsbidrag att arbeta med temaåret samt att prioritera projekt med koppling till temat vid fördelning av projektmedel.

Region Norrbotten vill

- utse 2023 till temaår för digitalisering och utse 2025 till temaår där innehållsriktning beslutas i mitten av planperioden.
- uppmana verksamheter, kommuner, organisationer, aktörer och civilsamhälle att uppmärksamma temaåren i sina verksamheter och aktiviteter.

Kultur för och med alla

Alla människor som bor och verkar i Norrbotten ska ha möjlighet att möta, uppleva och skapa kultur och regionen ska i samverkan med kommuner, kulturverksamheter och civilsamhället verka för ett breddat deltagande i kultur. Ett brett deltagande i Norrbottens kultur innebär att kulturen ska komma breda grupper av invånare till del, oavsett socioekonomiska och geografiska förhållanden, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Kultur för och med alla är en fråga om tillgänglighet: fysisk och digital, för både utövare och besökare. Samtliga regionala kulturverksamheter och verksamheter som tilldelas kulturstöd via Region Norrbotten ska därför uppfylla Kulturrådets mål för ett tillgängligt kulturliv. Kultur för och med alla är även en fråga om mångfald av uttryck och perspektiv, vem som får synas, vems historia som berättas och vad som är norm. Att kunna identifiera sig med andra är en förutsättning för att känna delaktighet i ett samhälle. Region Norrbotten vill stötta initiativ som bidrar till kulturell delaktighet och mångfald, höjer medvetenhet och kunskap om hbtqi-frågor och skapa förutsättningar för likvärdigt bemötande. Region Norrbotten ska arbeta för ett kulturliv som är tillgängligt, relevant och angeläget för alla.

För att Norrbotten ska bli ett mer jämställt län krävs ett medvetet arbete för jämställdhet som bedrivs systematiskt. Alla regionala kulturverksamheter ska därför arbeta aktivt med jämställdhet utifrån

olika perspektiv. En av de största utmaningarna i Norrbotten är att få unga kvinnor att välja länet. Här kan kulturområdet bidra till utveckling och delaktighet, intressanta jobb, en stimulerande fritid och ett mer jämställt län.

Norrbottens regionala kulturverksamheter ska vara ett föredöme i frågor som rör tillgängliggörande av kultur. Alla regionala kulturverksamheter och ansvarsområden omfattas, det handlar om publik- och programarbete, i arrangörsfrågor och som arbetsgivare och finansiär. Verksamheterna ska ständigt söka mer kunskap, analysera erfarenheter och iakttagelser från den egna verksamheten, pröva nya metoder och kontinuerligt utveckla arbetet med breddat deltagande. Region Norrbotten ska verka för hållbara strukturer i frågor som rör breddat deltagande, för samarbeten, nya arbetssätt, kunskaphöjning och erfarenhetsutbyten. Alla människors lika värde, strävan efter jämlikhet och jämställdhet samt motverkan av all form av diskriminering, ska genomsyra all kulturverksamhet i Norrbotten.

Region Norrbotten vill

- att de regionala kulturverksamheterna ska utveckla sitt arbete med breddat deltagande.
- följa upp och analysera hur olika kulturstöd kommer kvinnor och män till del.

Barn och unga

Region Norrbotten ska främja barns och ungas tillgång och möjlighet till eget skapande och arbeta för ett breddat deltagande, delaktighet och inflytande för barn och unga. Regionens arbete för barn och ungas rätt och delaktighet i kultur utgår från Barnkonventionen som erkänner barnets fulla rätt att ta del av och bidra till det kulturella och konstnärliga livet.

Unga vill spela en viktig roll och bidra i utvecklingen av Norrbotten. Unga vill ha möjlighet att påverka beslutsprocesser, både i lokalsamhället och på regional samt nationell nivå. Att kunna ingå i ett nätverk eller sammanhang är viktigt för identiteten och självkänslan, liksom möjligheten att fritt kunna resa och delta i aktiviteter efter skoltid inom hemkommunen eller i länet. Norrbottens unga efterfrågar ett ökat kulturutbud och fler ändamålsenliga lokaler och mötesplatser, både fysiska och digitala. De unga efterfrågar också stöd från vuxensamhället och möjlighet till kultur utanför centralorten. Kopplat till de olika konstområdena önskar unga ökad samordning och bättre förutsättningar för ett artistiskt yrkesliv i länet.

De regionala kulturverksamheterna i Norrbotten arbetar särskilt med kultur för och med barn och unga. Det innebär utbud, aktiviteter och satsningar för barn och unga. Till exempel riktade programutbud, plantskolor, talangutveckling, mentorskap, arrangörsutveckling för unga, projekt och pedagogisk verksamhet. Kultur för och med barn och unga i Norrbotten görs också genom olika former av samverkan, projekt och insatser med kommuner, civilsamhället och professionella kulturskapare. Insatser som främjar barns och ungas möten med kultur samt eget skapande ska fortsatt vara centralt i Norrbottens kulturverksamheter.

Ökad tillgänglighet

Frivillig undervisning genom kulturskolan erbjuds i alla Norrbottens kommuner och verksamheten är av avgörande betydelse vad gäller tillgänglighet för ungas möte med och eget skapande av kultur. Drygt hälften av kulturskolorna i Norrbotten har ett kommunalpolitiskt uppdrag och erbjuder avgiftsfri undervisning. Utbudet av kurser på skolorna varierar och är ibland begränsat, samtidigt som unga önskar en breddning med fler ämnen eller tillgängliga platser. Finansiering är en utmaning liksom att rekrytera pedagoger, då många kommuner har litet befolkningsunderlag samtidigt som de

till ytan är geografiskt stora. En kulturbuss är en mobil enhet som kan fyllas med olika innehåll och utbud och erbjudas på platser i Norrbotten där kulturutbudet idag är begränsat. En Kulturbuss som kan skapa kulturmöten för och med barn och unga även utanför centralorterna blir därför av betydelse för en ökad tillgänglighet.

För att underlätta och utveckla samverkan har Norrbottens kulturskolor ett samarbete inom Norrbottens Kulturskoleråd och olika nätverk. Projektet Kulturskola i hela landet där Norrbotten ingick åren 2019-2021 möjliggjorde en regional samordnarfunktion. Projektets insatser har underlättat kulturskolornas samverkan kring personal, kompetensutveckling och gemensamma regionala projekt vilket gynnat de unga och skapat nya kontaktytor över kommungränserna. Från 2021 är den regionala kulturskolesamordningen permanentad. En utvecklingsfråga för framtiden är samarbete mellan den lagstadgade skolan och kulturskolorna samt kompetensförsörjning av utbildade pedagoger.

Korsningar av kulturuttryck uppstår och med det nya kulturformer. Spelkultur engagerar och ger gemenskap, framför allt bland unga. Området kan exempelvis innefatta; kortspel, brädspel, E-sport, figurspel, lajv, cosplay och rollspel. Spelkultur engagerar kulturaktörer inom en bredd av de traditionella konstområdena och gör att de utvecklas. Inom spelkulturen ryms skrivande och språk, olika former av konsthantverk, historia och teknik. Det är socialt utvecklande, skapar mötesplatser och nya arenor.

Ung delaktighet

Ett sätt att möjliggöra tillgång till kulturupplevelser för alla barn, är att stärka samarbetet mellan skola och kultursektor. Genom skapande skola kan projekt bidra till möten med kulturella och konstnärliga uttryck i skolan. Tack vare digitala verktyg kan fler skolor än tidigare nås, oavsett kulturform.

I ett länsövergripande barnrättsnätverk med Länsstyrelsen, Luleå tekniska universitet, Region Norrbotten och kommunerna arbetas gemensamt för att höja kvaliteten på arbetet med barn och unga enligt Barnkonventionen. Kommunerna uttrycker önskemål om stöd samt samordning och fördjupad kunskap och metodstöd kring delaktighet och inflytande.

Vid Region Norrbotten finns Länsungdomsrådet (LUR) som är ett samråd med unga för stärkt delaktighet och dialog. LUR samarbetar med de barn- och ungdomsorganisationer som finns i Norrbotten och olika satsningar som till exempel KulturCrew. LUR ingår i nätverket för unga i Barents, Barents Youth Council. Regionen har ett samråd tillsammans med Met Nuoret och Sáminuorra, Ung samråd. Syftet är att stärka nationella minoriteters och urfolks möjlighet till inflytande samt att utveckla dialog med barn och unga inom minoritetsområdet. Samrådsforumen är viktiga arenor som behöver fortsätta att utvecklas.

Region Norrbotten vill

- främja insatser för ungas inflytande och delaktighet i samarbete med unga, kommuner och regionala aktörer.
- undersöka möjligheterna för konceptet Kulturbuss i Norrbotten för en ökad tillgänglighet till kultur utanför centralorterna.
- att Norrbottens kulturverksamheter gör insatser som främjar barn och ungas möten med kultur samt eget skapande.

Nationella minoriteter och urfolket samerna

Nationella minoriteters och urfolket samernas kultur är en viktig aktiv och nyskapande del av kulturen i Norrbotten. I Sápmi finns några av regionens mest framgångsrika konstnärer och professionella kulturskapare och i Tornedalen sjuder det av engagemang och utvecklingskraft. I länet finns även en betydande sverigefinsk- och romsk kultur.

Region Norrbotten har en samordnande roll för aktörerna på området. Kommuner, organisationer, professionella kulturskapare och andra aktörer möts för att tillsammans utveckla kultur för nationella minoriteter och urfolk. Aktörerna efterfrågar samverkan mellan kulturformer, en stark infrastruktur på arrangörsområdet och mötesplatser att samlas kring. Det finns en påtaglig efterfrågan på kultur för barn och unga på alla nationella minoritetsspråk och samiska. Det är angeläget att på olika sätt synliggöra nationella minoriteters och urfolks långa vistelse i länet, dess historia, språk och kultur.

Norrbottens många minoritetsspråk är i behov av stöd för att överleva och utvecklas. Genom olika insatser kan barn och vuxna som tillhör en nationell minoritet få möjlighet att lära sig, utveckla och använda sitt språk. Etableringen av Språkcentrum för både meänkieli och samiska i Institutet för Språk och Folkminnes och Sametingets regi, samt satsningar på Resursbibliotek för meänkieli och samiska i länet, är viktiga för områdenas infrastruktur. Det finns behov av lokala språkcentrum för att hitta metoder för språkutveckling och stötta talare lokalt. Metoder som kan utvecklas är språkbadsaktiviteter, mentorskap för barn och unga samt utveckla fler domäner där språken kan talas och användas aktivt. Polarbibblo är en viktig aktör på området och som resurs i en nationell digital biblioteksinfrastruktur för landet och för Sápmi.

I Norrbotten är den tornedalska kulturen och språken en stor del av samhällsbilden. Många aktörer är små och behöver stöttning för att kunna utvecklas. Region Norrbotten utreder behovet av Kultursamlade verksamhet för tornedalingar, kväner och lantalaiset i dialog med den berörda minoriteten. Tre områden pekats ut som särskilt behöver utvecklas: informationsförmedling, museiverksamhet och mötesplatser samt forskning. Hållbara strukturer för att bibehålla och utveckla den kultursamlade verksamheten är en utmaning bland annat vad gäller ägandeskap och finansiering.

Intresset för samisk kultur ökar och det finns behov att ytterligare stärka den samiska infrastrukturen på samiska villkor och utifrån samiska perspektiv. Samiska aktörer och institutioner efterfrågar permanenta lösningar och stärkt finansiering som hållbar resurs för landet och för Sápmi. Samiska institutioner behöver synliggöras och Giron Sámi Teáhter behöver få status som samisk nationalscen i Sverige för att kunna utvecklas. Samiska kulturskapare lyfter särskilt fram behov av kompetensutveckling, stipendier, paketering av samiska kultursatsningar och stöd för utgivning av litteratur på samiska språk. Region Norrbotten vill bidra till en stabil och framåtsyftande utveckling på området i dialog med det berörda urfolket.

Det finns en levande sverigefinsk och romsk kultur i Norrbotten. De strukturer som är etablerade i länet behöver fortsatt stöttning och utveckling. Judiskt kulturskapande finns inte etablerad i organiserad form i Norrbotten men initiativ på området kommer att uppmuntras och stötta. Tillsammans med satsningar som Ungt samråd kan regionen stötta de unga kulturskaparna och ungas organisering.

Region Norrbotten vill

- möta upp utvecklingen av nationella minoriteter och urfolks kultur genom att skapa förutsättningar för stabila nationella minoritets- och urfolksorganisationer.

- utveckla mötesplatser, samverkansformer och forum för dialog för nationella minoriteter och urfolk för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling.
- skapa förutsättningar för skapande av kultur för barn och unga samt barnpedagogisk verksamhet på nationella minoritetsspråk och samiska.
- stötta nationella minoriteter och urfolks kulturskapande för utveckling av kulturella uttryck, identiteter och språk.

Arrangörer tillgängliggör kultur

Norrbottnens arrangörsområde bärs upp av föreningar, institutioner, kommuner, studieförbund, skolor, församlingar, näringsliv och ideella aktörer. Arrangörskap handlar om att ge förutsättningar för allt som omger ett arrangemang. Det kan handla om lokalfrågor, teknik och kommunikation.

Arrangörerna utgör en grund för den kulturella infrastrukturen och är en förutsättning för jämlik tillgänglighet till kultur i hela Norrbotten. Arrangörerna är viktiga för tillgången till en mångfald av kultur, för det breda och det smala. Arrangörernas utmaningar är olika beroende på kulturyttring och lokala förutsättningar.

Det behövs samverkan på olika nivåer för att utveckla arrangörsområdet. Det är viktigt att arbeta för en professionalisering genom utbildningar, samordning, nätverk och digitala lösningar som tillgängliggör en mångfald av kulturupplevelser för fler. För att säkra återväxt och förnyelse behöver arbetet med yngre arrangörer och med att skapa framtidens arrangörskap främjas. Där är KulturCrew, som vänder sig till barn och unga mellan 10 och 18 år ett viktigt initiativ. Satsningar som denna ger barn och unga kompetens, större ansvar och mer inflytande när det gäller kulturarrangemang och kulturaktiviteter. Satsningar på arrangörer skapar förutsättningar för ökad delaktighet och mer kultur för fler i Norrbotten.

Region Norrbotten vill

- stötta initiativ för arrangörsutveckling genom ökad samordning och kompetensutveckling.
- fortsatt stärka återväxten av arrangörsledet genom satsningar på unga arrangörer.

Kultur och hälsa

Området kultur och hälsa bygger på forskning som visar att kultur kan påverka hälsan positivt, ge sammanhang, minska stress, bryta isolering och utanförskap, väcka minnen, underlätta behandling och bearbetning samt öka välmående. Kultur och eget skapande kan stärka självkänsla, identitet och tillhörighet. Området förutsätter samverkan mellan kulturområdet och aktörer inom hälso- och sjukvård samt omsorg. Erfarenheter visar att insatser som utgått från kulturverksamheternas ordinarie verksamhet med tydliga erbjudanden haft bäst förutsättningar för genomförande. Dans för hälsa genomförs i samverkan med kommunerna. Det är en metod med dokumenterad god effekt på ungas psykiska hälsa som har etablerats i Norrbotten under några år och som ska utvecklas vidare.

Region Norrbotten vill

- fortsätta utveckla Dans för hälsa i Norrbotten genom att stötta samordning och implementering.
- stötta insatser inom kultur och hälsa i Region Norrbottens kulturverksamheter.

Samverkan

Samverkan på olika nivåer möjliggör tillgänglighet till ett professionellt kulturutbud i hela länet. Den regionala kulturen i Norrbotten har ett brett och utvecklat samarbete med regioner, kommuner, institutioner, myndigheter, professionella kulturskapare, civilsamhälle och nätverk såväl nationellt som internationellt. Arbete med nätverk, utbyten, kompetensutveckling och främjande insatser för professionella kulturskapare pågår ständigt. Inom Barentsområdet återfinns särskilda satsningar och projekt, bland annat inom Interreg-program. Internationella utbyten sker inom musik-, dans- och konstområdet.

Kultur i Norr

Kultur i Norr är de fyra nordligaste regionernas samverkansstruktur för konst- och kulturpolitisk utveckling utifrån gemensamma målsättningar i det kulturpolitiska positionspaperet. Inom Kultur i Norr genomförs mötesplatser, kunskapshöjande insatser och dialoger med olika regionala och nationella aktörer. Samverkan inom olika kulturområden sker bland annat genom kulturpolitisk samverkan, fortbildningsinsatser, kollegialt utbyte, samarbetsprojekt och utbudssamverkan. Genom en fortsatt utveckling av samarbetet kan gemensamma utmaningar överbryggas och tillgängligheten till kultur öka i norrlänen.

Norrbotten ser en styrka i att samverka med de övriga regionerna i norr utifrån gemensamma satsningar och förutsättningar. Genom kommunalförbundet Norrlands Nätverk för Musikteater och Dans (NMD), där regionerna Jämtland Härjedalen, Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland ingår, görs musikteater och dans av hög kvalitet tillgängligt för alla i de fyra nordligaste regionerna. NMD fördelas statligt stöd för att skapa förutsättningar för turnéutbyte i de fyra nordligaste regionerna. De ensembler som ingår i nätverket är Norrlandsoperan, Norrdans, Barn- och ungdomsoperan inom Estrad Norr samt Piteå kammaropera.

Internationellt

Samarbete med andra regioner och aktörer inom Barentsområdet och Arktis genomförs kontinuerligt inom projekt, utbyten och residens. Deltagande i Joint Working Group on Culture inom Barents Euro Arctic Council möjliggör Barents kulturstipendium och utbyte av erfarenheter för unga sker inom Joint Working Group on Youth och Barents Youth Council. Det nya EU-programmet Interreg Aurora 2021-2027 ska utveckla samarbetet över gränserna i de nordligaste delarna av Sverige, Norge och Finland. Åtta områden är prioriterade inom programmet varav flera kopplar an till kulturområdet. Det internationella utbytet bidrar till kulturell mångfald, att publik och besökare i Norrbotten får inflöde av nya uttryck och berättelser liksom att det främjar den konstnärliga utvecklingen. Tillsammans med Region Västerbotten är regionen med och stödjer arbete för en ansökan till Kreativa Europa.

Civilsamhället

Civilsamhället eller den idéburna sektorn i Norrbotten har en lång tradition av att bidra till utveckling i Norrbotten. Organisationsformerna inom sektorn är olika. Det kan vara sociala företag, kooperativ, religiösa samfund, fackliga organisationer, stiftelser och föreningar. Varje organisation arbetar självständigt och formulerar själva sin roll och sitt uppdrag. För Norrbottens kulturliv är organisationerna från det civila samhället, med enskilda personer och grupperns engagemang och samarbete samt samspel mellan professionell och ideell kulturverksamhet viktigt. En regional överenskommelse antogs 2021 som ett uttryck för en gemensam vilja att skapa goda förutsättningar för långsiktig samverkan mellan Region Norrbotten, Länsstyrelsen Norrbotten och civilsamhället på regional nivå. Till överenskommelsen finns en handlingsplan som förtydligar arbetet inom olika utvecklingsområden.

Folkbildning

Folkbildningen består av den fria och frivilliga bildningen som bedrivs inom folkhögskolor, studieförbund och folkbibliotekens verksamhet. I Norrbotten verkar sju rörelsedrivna folkhögskolor och nio studieförbund. De är organiserade i Norrbottens Bildningsförbund. Samverkan mellan regionen och Norrbottens Bildningsförbund sker i regionala folkbildningsrådet, där parterna diskuterar gemensamma frågor. Det har lett fram till en gemensam överenskommelse där sju temaområden kopplade till regionala utvecklingsstrategin pekas ut. Syftet med överenskommelsen är att stadfästa och utveckla den samverkan som pågår mellan folkbildningen och Region Norrbotten samt att synliggöra och stärka folkbildningens roll i det regionala utvecklingsarbetet. Folkbildningens organisationer har en viktig ställning i Norrbottens kulturliv och är gemensamt den största civilsamhälleliga aktören på bildnings- och kulturområdet. Folkhögskolorna bidrar till utbildningskedjan inom ett flertal kulturområden med kurser inom till exempel konst, musik, dans och media. Studieförbunden genomför studiecirklar, kulturprogram och annan folkbildning inom en mängd områden och ämnen.

Region Norrbotten vill

- utveckla samverkan inom Kultur i Norr och arbeta för en uppdatering av den kulturpolitiska positionen 2024.
- att Region Norrbottens kulturverksamheter samarbetar interregionalt.
- främja utbyten och residens nationellt och internationellt.

Kulturområden

Med uppdraget att främja en god tillgång till kultur för länets invånare fördelar Region Norrbotten statliga medel till regional kulturverksamhet inom kultursamverkansmodellens sju områden. Läs mer om kultursamverkansmodellen och de sju områdena på sidan 6. Följande avsnitt beskriver respektive kulturområdes förutsättningar och behov följt av Region Norrbottens viljeinriktningar för planperioden. Avsnittet är framtaget i dialog med Norrbottens kommuner, myndigheter, kulturverksamheter, professionella kulturskapare och civilsamhälle. Region Norrbotten vill att kulturverksamheterna särskilt beaktar verksamhet för barn och unga samt nationella minoriteter och urfolket samerna.

Arkiv

Arkiven i Norrbotten förvaltar delar av det gemensamma kulturarvet och utgör en del av vårt kollektiva minne. Arkiven innehåller text, bild, film, ljud och föremål och är betydelsefulla källor för kunskap om historien och förståelsen av hur samhället och livsvillkor har utvecklats. Arkiven, som också tar hand om samtidens information, möjliggör att det i framtiden finns historiskt material för kommande generationer att ta del av. Tillgång till välbevarade arkiv skapar insyn och förutsättningar för en öppen diskussion och fyller en funktion och möjlighet till deltagande i den demokratiska processen.

Arkiv kan generellt delas in i enskilda respektive offentliga arkiv. De enskilda arkiven kommer från privatpersoner, föreningar, företag och stiftelser. De är oreglerade, bevaras i olika grad och med olika möjligheter att hantera förvaring och tillgänglighet och behöver därför ofta stöd för att bevara och förvalta sitt material. För offentliga arkiv finns lagar som styr och reglerar förvaring, bevarande och hantering av arkivalier.

Norrbottens Föreningsarkiv, bildar tillsammans med Norrbottens museum, Arkivcentrum Norrbotten. Det finns 14 kommunarkiv varav några har egna bildarkiv. Åttonde museums arkiv, Ája, innehåller unika publikationer, dokument och enskilda arkiv från samiska organisationer och den samiska kulturen. I Övertorneå finns bild- och arkivsamlingar vid Nordkalottens kultur- och forskningscentrum med Nordkalottbiblioteket. I Haparanda finns Mia Greens fotoarkiv och vid Luleå tekniska universitets arkiv och bibliotek finns samlingen av Ragnar Lassinantti. Utöver detta finns ett antal offentliga arkiv, till exempel Sveriges Radios sändningsarkiv och Region Norrbottens arkiv, privata aktiv samt företagsarkiv.

Digitaliseringen med nya tekniker och andra format på handlingar är den enskilt största utmaningen för arkivsektorn. Digitisering av arkivalier är en viktig fråga för att skapa tillgänglighet till de arkiv som finns. Information produceras i allt snabbare takt och i nya format. Säkerställande för bevarande och tillgängliggörande för nutid och framtid är viktigt samtidigt som arkiven består av stora mängder handlingar, bilder och ljudmaterial som ännu inte är digitiserade. Arkivens resurser behöver räcka till båda insatsområdena, samtidigt som antalet arkivarier i Norrbotten är få. Det finns även stora behov kopplat till arkivens digitala infrastruktur. I Region Norrbotten finns i dagsläget inte något e-arkiv för digitalt långtidsbevarande, få arkiv har möjlighet att ta emot handlingar i digitalt format och tillgängligheten till digitalt arkivmaterial är fortfarande låg. För den enskilda arkivsektorn finns en stor efterfrågan på nationellt stöd och samordning kring digitalisering då kunskap och resurser är begränsade i förhållande till arkivens omfattande och kostsamma behov.

Arkiven är en stor tillgång för forskare och allmänhet som förutsätter att arkiven är trovärdiga källor och där användarna kan hitta oförvanskad information. Arkiven ska bidra till en allsidig historiebeteckning, därför är det viktigt att det finns kännedom om arkiven och dess uppdrag hos

den breda allmänheten. Det arkivmaterial som samlas in ska representera alla grupper i samhället. Insatser behöver göras för nå grupper som är underrepresenterade i arkiven samtidigt som åtgärder behövs för att höja kvaliteten på det material som kommer in så att mängden handlingar som ska hanteras begränsas.

Arkivens utåtriktade verksamhet är viktig för att öka kunskapen om och väcka intresse för arkiven. Källkritik är ett ovärderligt verktyg för demokratin och där har arkiven en given roll. Publikt och pedagogiskt arbete mot olika målgrupper, särskilt barn och unga och Norrbottens skolor behöver utvecklas. Tillgängligheten till arkiv ska vara god för skolor, grupper och enskilda besökare. De samarbeten som utvecklats mellan arkiven i Norrbotten behöver fortsätta, för samordning av gemensamma utvecklingsfrågor och kollegialt lärande.

Arkivcentrum Norrbotten

Arkivcentrum Norrbotten är benämningen på Norrbottens Föreningsarkiv och Norrbottens museums arkiv och biblioteks samverkan inom arkivområdet. Inom Arkivcentrum Norrbotten samordnas publik verksamhet som studiebesök och tematiska evenemang samt forskarmottagningen. Till Arkivcentrum Norrbotten kan allmänheten vända sig för att ta del av arkivhandlingar, litteratur och fotografier.

Norrbottens Föreningsarkiv

Norrbottens Föreningsarkiv bildades 1965 under namnet Folkrörelsernas arkiv i Norrbotten. Arkivet arbetar med att bevara, dokumentera och tillgängliggöra föreningslivets kulturarv och historia i länet inom föreningsliv, politik, fackförbund, religiösa samfund, privata arkiv med flera. I arkivet kan den som är intresserad av Norrbottens föreningshistoria ta del av en mängd unika handlingar och i arkiven förvaras medlemsföreningarnas över 3 500 arkiv med material från 1800-talet till nutid.

Norrbottens museum

Norrbottens museums arkiv har länets kulturhistoria i fokus och innehåller handlingar från olika verksamhetsområden. Det kan röra sig om dokumentationer av bebyggelse, arkeologiska undersökningar, utställningar och mycket annat. I arkivet förvaras avskrifter och kopior från andra arkivinstitutioner av material som rör Norrbotten och det finns även handlingar från norrbottniska företag, gårdar och privatpersoner som donerats till museet.

Region Norrbotten vill

- ta fram en plan för arbetet med den fortsatta digitiseringen av arkivmaterial.
- arbeta för ökad tillgänglighet av digitaliserat arkivmaterial.
- utveckla den publika och pedagogiska verksamheten, särskilt med fokus på barn och unga, för att lyfta arkivet som resurs och nå nya deltagare.
- bidra till ökad samverkan mellan arkiven för gemensam kompetensutveckling och samordning av utvecklingsfrågor.
- stötta och vara rådgivande i arkiveringsfrågor för den breda allmänheten och skapa ökad kännedom om arkivens verksamhet.

Aktörer i Norrbotten inom området

Norrbottens föreningsarkiv*
Norrbottens museums arkiv*
Ája arkiv och bibliotek
Gällivare museums arkiv
Luleå tekniska universitets arkiv
Nordkalottens kultur- och forskningscentrums arkiv
Piteå museums arkiv
Silvermuseets arkiv
Enskilda arkiv
Företagsarkiv
Offentliga arkiv
Kommunarkiv inklusive bildarkiv

**Ingår i kultursamverkansmodellen*

Bibliotek – läs och litteraturfrämjande verksamhet

Alla offentligt finansierade bibliotek ska arbeta för det demokratiska samhällets utveckling och bidra till ökad kunskap och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning, forskning och för kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteken ska vara tillgängliga för alla och ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och urfolket samerna, personer med annat modersmål än svenska och personer med funktionsnedsättning. Folkbiblioteken ska särskilt prioritera barn och unga. Biblioteksverksamheterna regleras av bibliotekslagen.

I Norrbotten finns bibliotek inom kommunal, regional och statlig verksamhet och vid friskolor, stiftelser samt vid en folkhögskola. Biblioteken ger länets invånare tillgång till litteratur, medier, kulturella upplevelser, information och kunskap. De kommunala folkbiblioteken är den största verksamheten med 32 fysiska enheter och 7 bokbussar med cirka 500 hållplatser i hela länet. Regionbibliotek Norrbotten verkar för strategisk utveckling genom samordning, projekt, processledning och kompetensutveckling för biblioteken. Biblioteken ingår i en nationell struktur för samverkan med Kungliga biblioteket, Myndigheten för tillgängliga medier med flera, för ett brett utbud av bibliotekstjänster.

Folkbiblioteken och regionbiblioteket samverkar inom organisationen Biblioteken i Norrbotten. Det regionala samarbetet är omfattande och insatser har de senaste åren särskilt gjorts inom läsfrämjande, digitalisering och digital delaktighet. Samarbete sker även med andra aktörer inom och utom biblioteksområdet. Insatser görs bland annat för att öka folkbibliotekens digitala kompetens i syfte att stödja invånarnas användning av digitala tjänster och verktyg, för ökad kunskap om källkritik och att främja läsning och språkutveckling utifrån barns och ungas behov och förutsättningar.

Läsfrämjande, digitalisering, digital delaktighet och utvecklad regional och nationell samverkan kommer att vara fortsatt strategiskt viktiga områden framöver. Arbetet med utveckling av Polarbiblo som resurs för hela landet och för Sápmi ska fortsätta, med en utökning av innehåll och aktiviteter på fler nationella minoritetsspråk. Den regionala biblioteksverksamheten ska enligt bibliotekslagen utgå från en regional biblioteksplan. En ny biblioteksplan antas för 2023-2026 som strategiskt styrdokument. Planen ska stimulera samverkan i länet och även vägleda kommunala bibliotek i deras utvecklingsarbete.

Regionbibliotek Norrbotten

Regionbiblioteket ska främja folkbibliotekens samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet samt arbeta för de prioriterade målgrupperna i bibliotekslagen. Regionbiblioteket driver och utvecklar Polarbibblo för barns berättelser och skapande genom läs- och skrivaktiviteter. Den digitala resursen Norrbottensförfattare synliggör och främjar norrbottnisk litteratur och författarskap. Insatser för att stödja och utveckla det läsfrämjande arbetet är centralt. Samarbetet med barnhälsovården fortgår för små barns språkutveckling. Regionbiblioteket medverkar i projekt för utveckling av bokbussarna för en utökad invånarservice och som digital servicepunkt och kommunalt nav för digital kompetens.

Polarbibblo

Polarbibblo är en digital plattform där barn får göra sin röst hörd genom berättelser och skapande. Med läs- och skrivstimulerande aktiviteter kan barn utveckla sitt språk, få sina verk publicerade och inspirera andra att läsa, skapa och berätta. Utvecklingen av Polarbibblo på meänkieli och dess varieteter och på de samiska språken har gjorts i samarbete med Sametinget, Svenska Tornedalingars Riksförbund – Tornionlaaksolaiset och folkbiblioteken i Norrbotten. Region Norrbotten har beviljats statlig medfinansiering för Polarbibblo som en ny verksamhet inom kultursamverkansmodellen.

Region Norrbotten vill

- utveckla och stärka det regionala bibliotekssamarbetet och arbetet med digitalisering för invånarnas tillgång till bibliotekstjänster, litteratur och medier.
- stödja utvecklingen av folkbiblioteket som en öppen och tillgänglig plats för demokrati och delaktighet och som en resurs för ökad hållbarhet.
- stärka det läsfrämjande arbetet för ett ökat intresse för läsning och litteratur.
- stödja folkbibliotekens arbete med medie- och informationskunnighet för ökad digital delaktighet hos norrbottningarna.
- utveckla Polarbibblo för barns berättelser och skapande som resurs för barn i Sverige och i Sápmi.

Aktörer i Norrbotten inom området

Regionbibliotek Norrbotten*
Norrbottens museums bibliotek*
Ájtttes arkiv och bibliotek
Institutet för rymdfysiks bibliotek
Nordkalottbiblioteket
Region Norrbottens medicinska e-bibliotek
Samernas bibliotek
Universitetsbiblioteket, Luleå tekniska universitet
Folkbibliotek
Skolbibliotek, kommunala, friskolor och folkhögskolor

**Ingår i kultursamverkansmodellen*

Litteratur

Litteraturområdet är ett kulturområde med många små aktörer som var för sig utgör en viktig kugge i det litterära Norrbotten. Litteraturen är en egen konstform som både är språk- och kulturbärande. Genom litteraturen får individen tillgång till ett rikt språk som är en grundläggande förutsättning för demokrati och yttrandefrihet. Region Norrbotten vill stärka litteraturen och de litterära aktörernas förutsättningar samt synliggöra Norrbottens litteratur och litterära upphovspersoner.

Det är viktigt att etablerade författare, skribenter, förläggare, litterära översättare och andra aktörer på litteraturområdet i Norrbotten har goda förutsättningar att verka och utvecklas. Norrbottens litteratur upplevs inte nå ut tillräckligt brett trots en infrastruktur med bibliotek, föreningar, intresseorganisationer och centrumbildningar, samt arenor i form av litteraturfestivaler och olika litteraturarrangemang. För att litteraturen ska nå ut till fler önskas fler mötesplatser för litteratur i länet och ett ökat deltagande och synliggörande av länets författare. Etablerade aktörer känner sig också ofta ensamma i sitt arbete. Att skapa en tydligare struktur för samverkan med bland annat mötesplatser, nätverk och samarbetsprojekt kan bidra till större utbyten. Satsningar på rådgivning, utbildningar, residens och samarbeten med andra kulturområden kan bidra till utveckling och främja konstnärlig förnyelse och kvalitet.

Blivande författare ska få möjlighet att utvecklas och prova sig fram för att stärka sitt självförtroende och våga satsa på skrivandet. Mentorskap, workshops och kortare skrivarkurser har på andra håll inom litteraturområdet varit en viktig faktor för att stärka unga skrivande personer. Det är ett område som kan utvecklas i samverkan med folkbiblioteken i Norrbotten.

Resurscentrum för litteratur

Resurscentrum för litteratur ska vara ett nav i det litterära Norrbotten genom att lyfta litteraturen som konstform och underlätta författarskap, utgivning av litteratur och litteratursamverkan i länet. Verksamhetens bas är rådgivning och stöd till författare, skribenter, förläggare, litterära översättare och andra professionella aktörer på litteraturområdet i Norrbotten inom områden som finansiering, marknadsföring, skrivande, samverkan, e-böcker och egenutgivning. Resurscentrum för litteratur ska även synliggöra och möjliggöra mer litteratur från Norrbotten, i synnerhet på nationella minoritetsspråk och urfolksspråk. Verksamheten ska utgå från behov hos aktörer inom litteraturområdet och samverkan ska ske med andra kulturområden där gemensamma behov finns.

Region Norrbotten vill

- initiera projekt och insatser som främjar samverkan och skapar mötesplatser i syfte att stärka Norrbottens litterära aktörer.
- synliggöra och möjliggöra mer norrbottnisk litteratur, i synnerhet på nationella minoritetsspråk och samiska.
- utveckla arenor för skrivande och mentorskapsprogram i syfte att stödja och utveckla författarskap.
- stötta författare, förläggare och andra litteraturskapare genom utbildningar, residens och rådgivning.

Aktörer i Norrbotten inom området

Resurscentrum för Litteratur*

Regionbibliotek Norrbotten*

Bágo Čálliid siebrie
Författarcentrum Norr
Meän Kirjailijat
Tjällegoahte, Författarcentrum Sápmi
Folkhögskolor och studieförbund
Luleå tekniska universitet
Folkbibliotek
Bokmässor
Förlag
Professionella kulturskapare
Fria aktörer
Föreningar

**Ingår i kultursamverkansmodellen*

Bild, form och design

Konstområdet i Norrbotten har haft en stark utveckling och vitalisering det senaste decenniet, särskilt gällande etablering av infrastruktur som institutioner, organisationer, professionella utövare och konstnärsdrivna initiativ. Konstnärer från Norrbotten ses såväl på den nationella som internationella arenan med inköp och utställningar på välkända institutioner och deltagande i biennaler, där särskilt samiska konstnärer fått ett stort genomslag på den internationella konstscenen.

Norrbotten har ett rikt konstliv med ett stort antal aktörer och verksamheter som professionella utövare, konstnärsgrupper, föreningar, fria aktörer, kommuner, regionala verksamheter, institutioner, utbildningsaktörer och kulturskola. De erbjuder viktiga publika platser och driver samarbeten, projekt och aktiviteter som utvecklar, stärker och förnyar konstscenen i Norrbotten. Utvecklingen av Konsthall Tornedalen skapar en ny plats för nationella och internationella konstnärer att möta sin publik och innebär en ökad tillgänglighet till konst.

En hållbar struktur finns för att genomföra residens på bild- och formområdet. Erfarenheter från tidigare satsningar ska omhändertas och utvecklas. Genom en fortsatt utveckling av residens skapas förutsättningar för utbyten och konstnärlig förnyelse samt en ökad tillgänglighet till konst och kultur, särskilt på platser där utbudet idag är begränsat.

Ett aktivt arbete för att stärka konsthantverkarna och formgivare i länet har gett gott resultat. Det finns en stor potential i att samverka med andra branscher för att besökare ska kunna uppleva Norrbottens kulturarv och nutida hantverk samtidigt som det kan skapa en arbetsmarknad för de professionella utövarna. Ett helhetsgrepp ska tas för att fortsatt stärka form- och designområdet i Norrbotten.

Förutsättningarna för konstnärer och konstinstitutioners möjligheter att utvecklas behöver fortsatt vara i fokus med insatser för arbetsmöjligheter, villkor och synlighet. Vid Region Norrbotten tillämpas MU-avtalet samt KLYS arvodesrekommendationer. Olika kompetenser efterfrågas och är en förutsättning för konstområdets och de regionala institutionernas utveckling. De regionala verksamheterna ska främja konstnärlig förnyelse och kvalitet och bidra till utbyten och inflöde av konstnärer, curators och kompetens samt även stärka utbildningsledet för Norrbottens konstnärer och kulturproducenter.

Inom pedagogikområdet görs satsningar för att skapa förutsättningar för fler insatser i skolan och verksamheter som vill arbeta med konst för och med barn och unga. Insatser som främjar barns och

ungas möten med professionell konst samt eget skapande är fortsatt centrala vid regionens verksamheter.

Region Norrbotten tillämpar enprocentsregeln och har stöttat kommuner och aktörer som upphandlar konst genom utbildningar och stöd. Kunskapsutvecklingen inom området behöver fortsätta med insatser för att inspirera till konst i det offentliga rummet, göra konsten tillgänglig för fler och skapa arbetstillfällen för konstnärer bland annat genom samverkan med näringslivet. Gestaltad livsmiljö är ett område som är särskilt viktigt när samhället utvecklas. Arbetet kräver tvärsektorieell samverkan där konsten har en viktig uppgift både i att följa och formulera samhällsutvecklingen och att svara för den ökade efterfrågan på kulturella upplevelser.

Regionen har väl utvecklade nätverk regionalt, nationellt, inom det arktiska området och internationellt. Kulturellt samarbete är viktigt då konst och kultur inte bara belyser och synliggör de skeenden vi står inför utan även stärker gemensamma kulturella identiteter och bidrar till konstnärlig förnyelse. Konstkritiken ska utvecklas genom samverkan och gränsöverskridande samarbeten med andra kulturområden kan utveckla kulturen i stort. Samarbetet med civilsamhället för ökad delaktighet och kunskap om den fria konstens betydelse i vårt demokratiska samhälle ska fortsätta.

Havremagasinet Länskonsthall Boden

Havremagasinet är ett av Sveriges största rum för samtidskonst. Havremagasinet har sedan starten 2010 arbetat för att skapa en plats där samtidskonsten är publikens resurs för att uppleva, tänka, reflektera, men också att utmana sig själv och söka nya perspektiv på tillvaron. Havremagasinet producerar och visar utställningar med samtidskonst som gärna adresserar aktuella globala ämnen ofta med starka kopplingar till Norrbotten och Barentsregionen. Utställningarna kompletteras med ett programutbud och pedagogisk verksamhet samt genom olika projekt i Norrbotten.

Region Norrbotten vill

- verka för fler internationella och interkulturella utbyten och samverkan.
- utveckla den konstpedagogiska verksamheten på minoritetsspråk och samiska.
- bidra i arbetet med gestaltad livsmiljö och dialogen kring konstens roll i samhällsutvecklingen.

Konstkonsulent

Konstkonsulenten arbetar med att synliggöra hur konst och kultur är en del av ett demokratiskt samhälle. Delvis handlar arbetet om att stärka möjligheterna för barn och unga i Norrbotten att ta del av konst och eget skapande. Konstkonsulenten är också en resurs för kommuner i frågor om bildkonst. Insatser kan röra att stärka producentledet inom konstfältet genom projekt och utbildning, bidra till offentliga konstuppdrag samt implementera konsten i arbetet med gestaltad livsmiljö. Arbetet sker i hela regionen, genom samarbeten tillsammans med övriga norrlän, i Sverige och internationellt.

Region Norrbotten vill

- ge rådgivning och stöd i utvecklingsfrågor till befintliga och nya verksamheter inom konstområdet.
- stötta arbetet för mer konst och kultur riktat till barn och unga.
- arbeta för etableringen av en producentutbildning i regionen.

- arbeta för konstens del i utvecklingen av den gröna industriomställningen i regionen.

Konstmuseet i Norr

Konstmuseet i Norr, Norrbottens länskonstmuseum, visar samhällsengagerad och kritiskt orienterad samtidskonst med Barentsregionen som geografisk utgångspunkt. Konstmuseet i Norr ska stimulera kreativitet och fritt tänkande, skapa debatt och göra konsten till en angelägen röst i det offentliga och demokratiska samtalet. Utöver utställningar genomför museet projekt, programverksamhet och aktiviteter. Verksamheten genomförs i de fysiska lokalerna i Kristallen, Kiruna stadshus och i länsövergripande utställnings- och projektverksamhet med syfte att tillgängliggöra och samtala om konst i Norrbottens 14 kommuner. Konstmuseet i Norr bygger aktivt upp en egen konstsamling.

Region Norrbotten vill

- med Barentsregionen som geografisk utgångspunkt utveckla nätverk för samverkan, kreativitet och demokratiska samtal.
- utveckla nya arenor i hela länet för publika möten och dialoger kring samtidskonst och konstens roll i samhällsutvecklingen.
- etablera museet som nod för samisk samtidskonst.

Resurscentrum för konst

Resurscentrum för konst arbetar med att stötta de professionella konstnärerna och konsthantverkarna i Norrbotten. Detta görs genom att erbjuda fortbildning, förmedla uppdrag, skapa utställningsmöjligheter, driva projekt och jobba med internationella utbyten och residens. Genom att skapa olika typer av uppdrag till konstnärerna i och utanför länet stöttas möjligheten att kunna bo och verka som professionell konstnär i Norrbotten. Verksamheten bedrivs till stor del genom samverkan med övriga konstlivet i länet.

Region Norrbotten vill

- fortsatt verka för fler utställningsplatser och uppdrag, regionalt, nationellt och internationellt samt inkludera nya konstnärer i regionens konstscen.
- fortsatt utveckla residensverksamheten i regionen.
- stärka curatorns funktion och roll i regionen genom fortbildning och nätverksbyggande.
- utveckla performancekonsten i länet i samverkan med danskonsulenten.

Aktörer i Norrbotten inom området

Havremagasinet*

Konstkonsulent*

Konstmuseet i Norr*

Resurscentrum för konst*

Regionkonsten

Galleri Syster/ Galleri Lillasyster

Institutet

Konsthall Tornedalen
Konstfrämjandet Norrbotten
Konstnärer i Norrbotten
Konstnärernas kollektivverkstad
Konstnärscentrum Nord
KRO Norrbotten
Moskosel Creative Lab
Sveriges Konstföreningar och konstgillen
Konsthallar/Museum
Kulturskolor
Estetiska gymnasieprogram
Folkhögskolor och studieförbund
Professionella kulturskapare
Fria aktörer
Föreningar
Nätverk

**Ingår i kultursamverkansmodellen*

Film – filmkulturell verksamhet och pedagogik

Filmkulturell verksamhet avser pedagogiskt arbete med film för och med barn och unga, i skolor och med unga filmare för att utveckla filmintresset och branschens långsiktiga utveckling. Filmkulturell verksamhet omfattas av arbete med filmpedagogik, skolbioverksamhet samt visning och spridning av film vid filmfestivaler för den filmkulturella målgruppen.

Filmpool Nord är ett regionalt filmbolag. Uppdragsmässigt rymmer bolaget både ett resurscentrum för pedagogik och filmkultur och ett produktionscentrum. Filmpool Nord arbetar inom sitt resurscentrumuppdrag med film och filmpedagogik för barn och unga inom och utanför skolan samt med att stötta ungas filmintresse. Verksamheten ska även främja spridning och visning av film. Samarbeten sker tillsammans med länets 14 kommuner, kulturskolor, skolor, biografer, Folkets Hus, studieförbund, föreningar, filmfestivaler samt aktörer och enskilda som arrangerar evenemang där film ingår. Förutom aktörerna i Norrbotten är SVT, Svenska Filminstitutet samt UR viktiga för det filmkulturella och filmpedagogiska området i stort.

Alla kommuner i Norrbotten omfattas av Filmpool Nord's filmkulturella och pedagogiska arbete vid länets skolor. Att öka kunskapen om hur man skapar, kritiskt granskar samt får fler att se på film är ständigt aktuellt. Detta för att ge perspektiv, kunskap, samt att bidra till att fler kulturutövare skapar filmberättelser ur ett norrbottniskt perspektiv. En plattform för detta är Filmriket. Filmriket är skapad för barn och unga samt pedagoger med utgångspunkten att se, skapa och samtala om film. Via den digitala plattformen främjas även den demokratiska rättigheten att lära sig filmens språk. Filmriket är en satsning som fått uppmärksamhet och användare i hela landet. Erfarenheter från satsningen ska omhändertas och utvecklas vidare.

Filmpool Nord arrangerar även kurser för att lära unga och talanger filmskapandets olika processer. Samarbeten med kommuner och andra aktörer skapar förutsättningar för feriejobb, sommarkollo, filmfestivaler samt olika typer av talangsatsningar. Tillsammans med Film i Västerbotten har Filmpool Nord arbetat med talangutveckling som ett steg för att på lång sikt stärka branschutvecklingen inom kort- och dokumentärfilm, långfilm och tv-serier.

Filmpool Nord

Filmpool Nord är ett offentligt ägt bolag där Region Norrbotten är den största ägaren. Det är en regional filmorganisation för film, tv, rörlig bild som bransch och näring samt ett filmkulturellt och pedagogiskt resurscentrum för film och rörlig bild. Förutom Region Norrbotten ägs bolaget även av tretton kommuner i Norrbotten. Filmpool Nord ska arbeta med film för barn och unga inom och utanför skolan och stödja filmintresse, filmpedagogik och branschens långsiktiga utveckling. Bolaget medfinansierar olika typer av filmproduktioner och ger stöd till barn och unga, pedagoger, föreningar samt talanger och professionella filmare.

Region Norrbotten vill

- utveckla Filmriket med mer norrbottniskt innehåll och till att bli en nationell plattform och resurs för filmpedagogik.
- att lokalproducerad film ska visas både digitalt och fysiskt i länet och sammankopplas med utbildningar för ökad tillgänglighet och som filmpedagogiskt material.
- vitalisera den norrbottniska filmbranschen genom talangutveckling.

Aktörer i Norrbotten inom området

Filmpool Nord*

Skolor

Kulturskolor

Folkhögskolor och studieförbund

Professionella kulturskapare

Fria aktörer

Föreningar

**Ingår i kultursamverkansmodellen*

Museum och kulturmiljö

Kulturarv innefattar såväl materiella som immateriella uttryck som exempelvis traditioner, språk, konstnärliga verk, historiska lämningar, arkiv- och föremålssamlingar samt kulturmiljöer och kulturlandskap. Vad som betraktas som kulturarv förändras med tiden och ett kulturarv som bevaras, används och utvecklas spelar en viktig roll för en hållbar samhällsutveckling.

I kulturarv ingår kulturmiljön, som omfattar den av människan påverkade fysiska miljön. Kulturmiljön kan innefatta alltifrån enskilda objekt till stora landskapsavsnitt. Norrbottens kulturmiljöer förmedlar länets kultur- och samhällsutveckling och de levnadsvillkor eller verksamheter som präglar länet.

Museer är en del av samhällets kollektiva minne och ska bidra till samhällsutvecklingen genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning. Museiverksamhet är ett brett begrepp som bland annat inrymmer arbetet med att förvärva, bevara, förmedla och levandegöra kulturarvsområdet, både materiella och immateriella värden.

Museum

I Norrbotten finns ett flertal museer och utställningsaktörer som visar kulturarv och presenterar kulturmiljöer på olika sätt. Läns museet Norrbottens museum har ett brett regionalt uppdrag och ingår i kultursamverkansmodellen. Andra större museer är Ájtte, huvudmuseum för den samiska

kulturen, Forsvarsmuseum Boden för Sveriges militärhistoriska arv och Silvermuseet med särskild forskningsinriktning. Dessutom finns museer som drivs genom föreningar, bygdegårdar, privata initiativ och kommuner. Samarbete mellan de större museerna sker i och genom olika nätverk, studiebesök och kollegialt lärande, utlån av föremål och genom arbete med samlingsförvaltning.

Museernas framtida utmaningar kopplar an till områden som hantering och förvaring av samlingarna, förvaltning och utveckling av museibygnader och förnyelse av utställningar. En central utvecklingsfråga är att öka tillgängligheten till Norrbottens kulturarv. Där är digitaliseringen av kulturarvet och utvecklingen av olika verktyg avgörande för att kunna nå ut bredare. Nationella minoriteter och urfolket samerna är en viktig del av Norrbottens kulturarv och arbete för att synliggöra områdena och öka kunskapen inom regionen ska fortsätta. Norrbottens museum ska fastställa en policy för etisk hantering av mänskliga kvarlevor och återlämnandet av andra kulturföremål. Museerna lyfter behov av förstärkta personella och ekonomiska resurser för att kunna uppfylla uppdragen. Även forskningsområdet behöver stärkas med fler forskare knutna till verksamheterna.

Norrbottens museum

Norrbottens länsmuseum har ett brett uppdrag att arbeta med Norrbottens kulturarv, förhistoria, historia och samtid som ska förvaltas, tillgängliggöras och utvecklas. Till verksamhetsområdena hör arkeologi, arkiv, bebyggelse, bibliotek, bildarkiv, etnologi, fotografi och föremålssamlingar. Museet arbetar bland annat genom dokumentation, vård och registrering av museisamlingar, kunskapsförmedling och rådgivning, forskning, digitalisering, museipedagogik och utställnings- och programverksamhet. Genom forskning, aktiv samlingsförvaltning och ett omfattande programutbud, utställningar och annan publik verksamhet tillgängliggörs kulturarvet. Samtidsdokumentation är ett viktigt område. Länsmuseet har lokaler för magasinering av samlingar i Luleå och Boden samt för publik verksamhet i Luleå. Program och utbud av tjänster finns för och sker i hela länet. Samarbeten finns med museer i Norrbotten samt övriga norrlän.

Region Norrbotten vill

- utveckla ett ökat digitalt utbud för att nå in i hela länet.
- hitta långsiktigt hållbara lösningar med ändamålsenliga lokaler för föremål, samlingar och publik verksamhet.
- vidareutveckla tillgängligheten fysiskt och digitalt för ett breddat deltagande för målgruppen sällanbesökare.
- fortsätta utveckla forskningssamarbeten för att stärka Norrbottens museums kunskapsuppbyggnad.
- öka samverkan och samarbeten med andra aktörer och parter i nätverk, forskningsprojekt och program.

Aktörer i Norrbotten inom området

Norrbottens museum*
Åjtte – Svenskt fjäll och samemuseum
Forsvarsmuseum Boden
Gällivare museum
Piteå museum
Silvermuseet

Tornedalens museum
Bygdemuseer
Ideella museum
Privata museum

**Ingår i kultursamverkansmodellen*

Kulturmiljö

I Norrbotten återfinns tre av Sveriges femton världsarv: Laponia, Struves meridianbåge och Gammelstads kyrkstad. Ett arbete har påbörjats för att levandegöra Tornedalens håvfisketradition som immateriellt kulturarv. I samband med samhällsomvandlingarna i Kiruna och Gällivare är det viktigt att säkra historiska värden samtidigt som nya samhällen byggs upp. Länsstyrelsen i Norrbotten har det övergripande ansvaret för det statliga kulturmiljöarbetet i länet i enlighet med kulturmiljölagen. Länsstyrelsen ska inom ramen för sitt ansvar samverka med kulturmiljövårdande aktörer, särskilt länsmuseerna och motsvarande museer. Norrbottens museum är den största institutionen inom kulturmiljöområdet i länet.

Det finns ett regionalt kulturmiljönätverk för aktiv samverkan, samordning och dialog mellan regionens kulturmiljöaktörer. Kommunerna i Norrbotten är viktiga aktörer i förvaltning av länets kulturmiljöer. Därför är det centralt att ge stöd till kommunerna med kunskapsunderlag och bidra till kunskapshöjning. Forskning och kunskapsuppbyggnad är ett fokusområde för minskade kunskapsluckor gällande länets förhistoria. Övergripande utmaningar som lyfts inom området är kompetensförsörjning och minskade ekonomiska resurser. Samverkan och samordning inom projekt, personellt, finansiellt samt med andra resurser är avgörande då aktörer och yrkesverksamma inom kulturmiljöområdet är få. Stora arealer av Norrbotten är ännu inte inventerade efter forn- och kulturlämningar och riskerar att påverkas av pågående markanvändning. En stor utvecklingspotential finns inom digital teknik kopplat till visualisering av kulturmiljöer i Norrbotten, till exempel GIS, 3D-teknik och digitala framställningar.

Kulturmiljö vid Norrbottens museum

Norbottens museum genomför uppdragsverksamhet inom arkeologi och bebyggelseantikvariskt område. Uppdragsverksamheten är en viktig del av det operativa kulturmiljöarbetet. Egeninitierade projekt och forskningssamarbeten ingår också som delar av museets kulturmiljöarbete. Norrbottens museum har ett strategiskt samarbete med historieämnet vid Luleå tekniska universitet, bland annat forskningssamarbetet Järn i Norr som studerar den äldsta järnframställningen i Norrbotten. Andra samarbetsparter är Stockholms universitet inom forskningsprojektet Glaciärarkeologi i Sápmi. Kulturmiljö arbetar också med utställningsverksamhet, programplanering, kulturmiljöbloggen, kulturarvspodden samt föredragsserien Fokus kulturarv.

Region Norrbotten vill

- öka samverkan i kulturmiljönätverket för fler gemensamma forsknings- och samarbetsprojekt.
- i samverkan med andra aktörer ta fram fler forskningsprojektsansökningar för ökad kunskapsuppbyggnad.
- skapa och utveckla samarbeten kopplat till forskningsdriven digitalisering.

- genom digitisering tillgängliggöra Norrbottens museums samlingar för forskare och allmänhet.
- särskilt beakta kulturmiljöernas påverkan av samhällsomvandlingar och klimatförändringar.

Aktörer i Norrbotten inom området

Norrbottens museum*
 Länsstyrelsen i Norrbotten
 Ájtte – Svenskt fjäll och samemuseum
 Gammelstads kyrkstad
 Laponia
 Struves meridianbåge
 Silvermuseet
 Kommunala museer
 Hembygds museer
 Företag
 Kommuner
 Professionella kulturskapare
 Föreningar

**Ingår i kultursamverkansmodellen*

Scenkonst

Inom begreppet scenkonst ryms dans, musik och teater samt genreöverskridande konstformer som till exempel nycirkus, som framförs direkt inför en publik. Ett antal institutioner, centrumbildningar, arrangörsföreningar och professionella utövare och grupper utgör ekosystemet för scenkonsten i Norrbotten. Flera aktörer arbetar särskilt med de nationella minoriteterna och urfolket samerna. Gästspel och internationella samarbeten genererar stärkta nätverk och influenser. Förnyelse och konstnärlig utveckling sker genom nya arbetssätt, utbyten och samverkan. Kulturskolor, estetiska program, studieförbund, folkhögskolor och universitetsutbildningar finns i länet. I Norrbotten är scenkonsten en viktig arena för öppna samtal och för att undersöka, underhålla, kritisera och ifrågasätta.

Dans

Dansen i Norrbotten har förändrats under de senaste åren. Nya aktörer har tillkommit och strukturer har utvecklats. Det sker en positiv utveckling med ökad aktivitet inom dansområdet och ett växande intresse för att verka professionellt i länet, som bidrar till ökade influenser, samarbeten och förnyelse.

Aktörer inom dansområdet i Norrbotten är dansinstitutionen Dans i Nord som arrangerar, producerar och förmedlar professionell danskonst av hög kvalitet och danskonsulenterna som arbetar operativt och strategiskt med att främja dansen som kulturform. Riksteatern Norrbotten har ett nationellt dans- och nycirkusuppdrag och stöttar professionella danskonstnärer med särskilt fokus på den regionalt producerade dans- och scenkonsten. Dansinitiativet driver länets första scen för samtida dans och nycirkus och har skapat en mötesplats för fria professionella dansaktörer och en möjlighet till utveckling av nycirkus i Norrbotten. Moskosel Creative Lab är en mötesplats, innovationsmiljö och arbetsplats för dansare och koreografer och är en viktig del av infrastrukturen för residens i länet. Danscentrum Norr stöttar professionella inom dans och koreografi i norra Sverige. Genom en mer

aktiv närvaro av centrubildningen i Norrbotten kan nya förutsättningar skapas för länets professionella utövare och den fria danssektorns utveckling och förnyelse. Aktörerna inom dansområdet behöver fortsätta att arbeta tillsammans för dansens utveckling i Norrbotten bland annat genom breda, strukturerade dialoger.

Olika dansföreningar runt om i länet främjar intresset för dans och skapar möjlighet till eget utövande och delaktighet inom dansområdet. Många barn och unga inom ramen för skola, kulturskola och föreningsliv ges möjlighet att möta och utöva dans. Vid folkhögskolor och Luleå tekniska universitet erbjuds kurser.

För att stärka de professionella danskonstnärernas förutsättningar, den konstnärliga förnyelsen och kvaliteten krävs stöd och kompetensutveckling, samordning och strukturella insatser. Där är utbildningar, förutsättningar för konstnärligt utforskande och utbyten genom nätverk, samverkan och residens viktiga. Länets stora yta och långa avstånd till lokaler, samarbetsparter och spelplatser gör att det är utmanande att bo och verka som professionell dansare och koreograf i Norrbotten. Då behov och utmaningar ser lika ut inom norrlänen finns samordningsvinster och utvecklingsmöjligheter att jobba med tillsammans.

Kommunerna uttrycker behov av stöttning kring arrangering och samordning av utbud. Programdagar, utbildningar och förutsättningsskapande insatser är viktiga och ska fortsätta att utvecklas.

Dans i Nord

Dans i Nord är en institution för professionell danskonst som erbjuder ett varierat utbud av hög kvalitet i Norrbottens kommuner med dansföreställningar för både den yngre och äldre publiken. Dans i Nords verksamhet består av tre delar: egenproducerade dansverk med Dans i Nords Danskompani, samproduktioner samt gästspel med fria grupper och danskonstnärer. Dans i Nord arbetar med dansfilmer, VR-teknik och digitala plattformar för att tillgängliggöra danskonsten för fler. Nya lokaler för verksamheten skapar möjlighet för utveckling och residens.

Region Norrbotten vill

- främja förutsättningarna för regionalt verksamma dansare och koreografer att bo och verka i Norrbotten.
- med kommunerna och befintliga dansscener stärka konstformen dans genom egen- och samproducerade dansföreställningar och gästspel.
- utveckla infrastrukturen genom ökad samverkan och samordning med kulturinstitutioner, främjande verksamheter, kommuner och interregionalt.
- samverka med regionala aktörer och delta i breda dialoger för dansens utveckling.

Danskonsulent

Danskonsulenterna arbetar strategiskt och operativt för att stärka, främja och utveckla dansområdet i länet. Danskonsulenterna initierar och samverkar i olika projekt och är ofta en länk mellan dansfältet och olika aktörer som skola, föreningar och kommuner. Arbetet har fokus på att främja barns och ungas möjlighet att möta och utöva dans. Verksamheten riktar sig även till professionellt verksamma som danskonstnärer, koreografer och danspedagoger. Danskonsulenterna förmedlar kontakter, arbetsuppdrag, utlyser residens och arrangerar kompetenshögjande insatser för både professionella

och arrangörer. I samverkan med kommuner och kulturskolor sker Dans för Hälsa som är en metod för att främja psykisk hälsa bland unga.

Region Norrbotten vill

- främja arbetet för barn och ungas möjligheter till att uppleva, skapa och utöva dans.
- bidra till stärkt infrastruktur och produktionsled genom samverkan och samordning.
- stödja förutsättningarna för det professionella danslivet och främja hållbara strukturer och samordning.
- utveckla performancekonsten i länet i samverkan med Resurscentrum för konst

Aktörer i Norrbotten inom området

Dans i Nord*

Danskonsulent*

Dansinitiativet

Moskosel Creative Lab

Riksteatern Norrbotten

Kulturskolor

Estetiska gymnasieprogram

Folkhögskolor och studieförbund

Musikhögskolan, Luleå tekniska universitet

Professionella kulturskapare

Fria aktörer

Fria grupper

Föreningar

**Ingår i kultursamverkansmodellen*

Musik

Musikområdet i Norrbotten är brett med ett utbud av levande musik från såväl professionella utövare som från aktiva amatörer och grupper. Infrastrukturen inrymmer allt från länsmusikinstitution, utbildningar, utvecklingsbolag för populärmusik, amatörer och professionella inom många genrer. Kulturskolor finns i alla kommuner och genom den regionala kulturskolesamordningen samlas resurserna för utveckling och samverkan. Estetprogram vid gymnasieskolor, högre musikutbildningar inom folkhögskolor och Luleå tekniska universitet skapar grund och utveckling. Det fria musiklivet består i huvudsak av deltidsfrilansare som kombinerar sitt utövande med att vara pedagoger. Det finns ett stort antal amatörer och band inom olika musikgenrer. Körer återfinns i alla kommuner och organiseras oftast i förening eller genom kyrkan. Arrangörsledet utgörs till stor del av kommunala aktörer och ideella arrangörsföreningar. Spelplatser för konserter är beroende på tillgång och teknisk kvalitet på scenkonstlokaler, där kan en ojämlikhet noteras över länet.

Norrbottensmusiken erbjuder professionell scenkonst av hög kvalitet med varierad repertoar för olika målgrupper i samtliga av länets kommuner och är den största arbetsgivaren för frilansare i regionen. Arbete för tillskapande av Körcentrum Nord genom Norrbottensmusiken pågår för ett mer inkluderande och medskapande kulturliv. Utvecklingsbolaget BD Pop AB arbetar för talangutveckling

och stödjer regionala artister och musikproduktion kommersiellt för att lyfta den norrbottniska populärkulturen.

För att människor ska ges samma möjligheter till musik med bredd och spets i hela Norrbotten behövs ett starkt arrangörsled. Arrangörsutvecklingsfrågor är viktiga och olika aktörer arbetar för att utveckla och stärka det befintliga arrangörsledet. Arrangörerna tillhandahåller viktiga spel- och mötesplatser. Behov av stöd i form av ökade resurser, kompetensutveckling och nätverk efterfrågas från både det fria musiklivet som arrangörerna. Utmaningar som också lyfts är de höga rese- och logistikostnaderna som turnerande i Norrbotten genererar. Behov av sammanhållande funktioner och roller efterfrågas, både genrespecifikt och generellt.

Norrbottensmusiken

Norrbottensmusiken producerar och erbjuder professionell musikverksamhet i länet. Med Norrbotten Big Band, Norrbotten NEO, Norrbottens Kammarorkester, Piteå Kammaropera och omfattande frilansengagemang, erbjuder professionell, högkvalitativ verksamhet med varierad repertoar för barn, unga och vuxna. Samverkan för ett breddat musikutbud görs genom turnésamverkan mellan de fyra nordligaste länens professionella ensembler och i samarbete mellan Sveriges regioner genom nationella turnéslingor. Norrbottensmusiken främjar också genom pedagogisk verksamhet tillväxten av unga musiker och sångare genom Norrbottens Ungdomssymfoniker, Arctic Youth Jazz Orchestra och vokalensemblen Arctic Light. För att utveckla och stärka folk- och världsmusiken genomförs kontinuerliga insatser för kulturpedagoger och unga musikanter. För ökad möjlighet till medskapande har uppbyggnad av ett Körcentrum Nord påbörjats.

Region Norrbotten vill

- genom stöd, samverkan och dialog stärka musikområdets utveckling i Norrbotten.
- främja barn och ungas intresse för musik genom att stödja blåsmusikens åter- och tillväxt.
- utveckla ett körcentrum i syfte att stärka möjlighet till medskapande med kör och sång som redskap.
- arbeta för digitalisering och innovation för ökad tillgänglighet.
- undersöka behov av förutsättningsskapande insatser på musikområdet för nationella minoriteter och urfolk.

Aktörer i Norrbotten inom området

Norrbottensmusiken*

BD Pop

Arrangörer

Kyrkor

Kulturskolor

Estetiska gymnasieprogram

Folkhögskolor och studieförbund

Musikhögskolan, Luleå tekniska universitet

Professionella kulturskapare

Fria aktörer

Fria grupper

Föreningar

*Ingår i kultursamverkansmodellen

Teater

Teaterområdet i Norrbotten består av större och mindre institutioner, fria grupper och professionella kulturskapare och med en tradition av amatörteaterverksamhet och lokala byarevyer. Olika former av genreöverskridande samarbeten utvecklar och förnyar konstformen. De lokala riksteaterföreningarna medverkar till att teater från både regionalt och nationellt håll når ut i hela länet. Tillsammans med arrangörsföreningar möjliggörs ett brett utbud av teater i hela Norrbotten.

De fria grupperna bidrar till ett varierat teater- och skolutbud, bland annat genom skapande skola. Barn och unga har möjlighet att komma i kontakt med drama och teater genom kulturskolan, teaterinriktning på gymnasiet, teatergruppsverksamhet, Ung Scen Norr och Riksteatern Norrbottens LÄNK-projekt. Norrbotten saknar studieförbund med drama i utbudet och förberedande utbildning på folkhögskolenivå. Högre utbildning finns vid skådespelarutbildningen vid Luleå tekniska universitet.

Arrangörerna är en viktig grupp för att möjliggöra att länets invånare får del av ett brett och kvalitativt utbud av teaterföreställningar. Riksteatern Norrbotten arbetar främjande och i samverkan med andra organisationer för att en ökad och breddad publik ska få ta del av scenkonst i Norrbotten. I projekt utvecklas det befintliga arbetet med regional arrangörsutbildning för unga. Föreningen Arrangörer i Norr arbetar för ökad tillgänglighet och erbjuder digitala utbildningsinsatser för arrangörer.

Tornedalsteatern arbetar i samverkan med fyra medlemskommuner: Haparanda, Övertorneå, Pajala och Kiruna. En viktig del i teaterns arbete är att revitalisera meänkieli som scenspråk. Giron Sámi Teáhter skapar professionell scenkonst med den samiska kulturen och identiteten som grund. Teaterns uppdrag är att främja de samiska språken samt att lyfta samhällsaktuella frågor. Giron Sámi Teáhter behöver få status som samisk nationalscen i Sverige för att kunna fortsätta att utvecklas.

Teateraktörerna beskriver utmaningar inom arrangörsledet. Kvalitativ utveckling genom ökad synlighet av utbud för arrangörer och skola efterfrågas. Behov finns av ändamålsenliga lokaler i kommunerna och av mötesplatser i syfte att stärka teaterproducenter och för kunskaps- och erfarenhetsutbyten. En utmaning för hela teaterområdet är att arrangörernas medel för inköp av föreställningar minskats och att turnékostnaderna i ett län av Norrbottens storlek är höga.

Norrbottensteatern

Norrbottensteaterns uppdrag är att erbjuda professionella teaterföreställningar av hög kvalitet till alla medborgare i länet där barn och unga är en prioriterad målgrupp. Teatern arrangerar löpande gästspel med akter från hela landet och samverkar med det professionella teater- och dansområdet genom samproduktion, samnyttjande av lokaler och teknik. Teatern utvecklas också som mötesplats genom olika publika samtalsserier och digitala evenemang. Arbete pågår för att kunna erbjuda föreställningar digitalt. Teatern arbetar även för att kunna turnera med samtliga produktioner. Genom sommarteaterkonceptet, där föreställningen spelas utomhus på en mobil scen, har en möjlighet skapats att besöka samtliga kommuner.

Ung Scen Norr, Norrbottensteaterns scen för unga, har sedan 2018 uppdrag att engagera och aktivera ungdomar inom scenkonst. Förutom att producera professionell scenkonst för barn och unga utifrån ett medverkandeperspektiv fungerar Ung Scen Norr som ett resurscentrum som stöttar teaterintresserade unga och stärker amatörteaterföreningar i länet bland annat genom sitt teaterledarnätverk och i samverkan med Riksteaterns nationella nätverksprojekt Länk.

Region Norrbotten vill

- förnya och utveckla ett kvalitativt scenkonstutbud för hela Norrbotten.
- undersöka samarbete med andra konstområden för att utveckla teaterkonsten.

- vara en öppen arena för samtal som på olika sätt undersöker, underhåller, kritiserar och ifrågasätter.
- stärka interregionalt och internationellt samarbete för att utveckla och bredda teaterkonsten.
- fortsatt utveckla Ung Scen Norr som en mötesplats för ung scenkonst i Norrbotten genom att utmana, synliggöra och involvera unga.

Riksteatern Norrbotten

Riksteatern Norrbotten förmedlar scenkonst till teaterföreningar, skolor, barnomsorg, bygdegårdar och andra arrangörer i Norrbotten. Det är en ideell organisation med regionalt uppdrag att stärka scenkonsten och särskilt för barn och unga samt dans. Norrbotten har 14 lokala riksteaterföreningar, en i varje kommun, som årligen på ideell basis arrangerar cirka 200 professionella, främst regionalt producerade, scenkonstföreställningar. I flertalet av kommunerna är den lokala riksteaterföreningen den enda kontinuerligt verkande arrangören av professionell scenkonst på kvällstid. Riksteatern Norrbotten fördelar arrangörs- och turnéstöd och arbetar med branschutvecklande insatser och projekt. Riksteaterns nationella nätverk Länk engagerar vartannat år ett 80-tal ungdomar i Norrbotten i ung ensembleform.

Region Norrbotten vill

- arbeta med att stärka och utveckla arrangörsleden.
- undersöka verktyg för samordning av scenkonstutbud, särskilt för barn och unga
- arbeta med branschutvecklande insatser och projekt.
- samverka med regionala aktörer och delta i breda dialoger för scenkonstens utveckling och förnyelse i Norrbotten.

Aktörer i Norrbotten inom området

Norrbottensteatern *

Riksteatern Norrbotten*

Amatörteaterns riksförbund

Giron Sámi Teáhter

Lule Stassteater

Teater Mila

Teater Scratch

Tornedalsteatern

Kulturskolor

Estetiska gymnasieprogram

Folkhögskolor och studieförbund

Teaterhögskolan, Luleå tekniska universitet

Professionella kulturskapare

Fria aktörer

Fria grupper

Föreningar

**Ingår i kultursamverkansmodellen*

Slöjd och hantverk

Norrbotten är ett län rikt på slöjd och hantverk. Det är en del av regionens materiella och immateriella kulturarv med traditioner, seder och bruk som har överförts mellan generationer. I dagens digitala samhälle löses geografiska och fysiska gränser upp och den traditionella hemslöjden förenas och influeras av nya rörelser och trender. Nya uttryck uppstår som förenar kulturarv med nyskapande, samtid och framtid. Området har en stark förankring i hållbarhet och kan bidra med kunskap om kvalitet och material samt metoder för problemlösning, produktvård och reparation. Slöjdens tillverkningsprocess och dess användning av återbrukade material används till exempel i allt större utsträckning inom bland annat modeindustrin, så kallad upcycling. Som kunskapsbärare för hållbarhet, innovation och kreativitet kan området genom samarbeten med andra sektorer och kulturområdet bidra till flera av målen inom Agenda 2030 som hållbar konsumtion och produktion samt hållbara städer och samhällen.

Inom slöjd och hantverk finns utbildningsaktörer, museiverksamheter, stiftelser och ett rikt föreningsliv samt professionella utövare i Norrbotten. Det finns även ett utbrett hantverksintresse bland hobbyutövare där många besitter en gedigen hantverksskicklighet. I Norrbotten finns en bredd av företag inom området med småskalig tillverkning av produkter och tjänster. Norrbottens läns Hemslöjdsförening är en aktiv part i föreningslivet och Nämnden för hemslöjdsfrågor är en viktig del av infrastrukturen då slöjdområdet saknar institutioner i länet. I Norrbotten lever och verkar många samiska slöjdare och duodji är en central del av den samiska kulturen både som kulturbärare, näring och identitetsskapare. Sámiij áhpadusguovdásj, Samernas utbildningscentrum i Jokkmokk är både en kulturell mötesplats och en utbildningssamordnare vad gäller duodji, samiska språk och andra samiska näringar. Även Sámi Duodji, Sameslöjdsstiftelsen är en viktig aktör för att främja och synliggöra den samiska slöjden. Älvsby folkhögskola bedriver hantverksutbildningar och kortare kurser på området. Inom kulturskolans verksamhet finns möjlighet att välja slöjd i Jokkmokk utöver slöjd i skolan.

Barns och ungas möjlighet att möta och utöva slöjd och hantverk i skola såväl som på fritiden är fortsatt viktigt. Projekt och samarbeten samt utbildningar och initiativ för kompetensutveckling för pedagoger och handledare skapar förutsättningar för slöjdaktiviteter och verksamheter där barn och unga kan möta slöjden som uttryckssätt på sina egna villkor.

Det finns en ökad efterfrågan på unika, lokalt producerade och hållbara produkter och tjänster av hög kvalitet. Arbetet med att stötta de professionella slöjdarna och hantverkarna är viktigt och ska fortsätta med bland annat utbildningar, genom att främja utveckling och förnyelse samt genom samarbeten med andra näringar.

Slöjdkonsulent

Slöjdkonsulentens uppdrag är att arbeta strategiskt och operativt för att stärka, främja och utveckla slöjd och hantverk i Norrbotten. Att stärka barns och ungas möjligheter till slöjd och hantverk och få utveckla den egna förmågan att skapa med händerna är en central del av verksamheten. Konsulenten arbetar aktivt för att skapa fler mötesplatser för slöjd och hantverk, med utbildningsinsatser och aktiviteter som kommer yrkesverksamma- och hobbyutövare till del. Insatser som genomförs sker oftast i samverkan med andra aktörer inom området både regionalt, interregionalt och nationellt. Konsulenten arbetar både med att bevara det immateriella kulturarvet och synliggöra den samtida och framtida slöjden genom att främja nya uttryck och influenser.

Region Norrbotten vill

- stötta initiativ för pedagoger och handledare för att barn och unga i Norrbotten ska få fler möjligheter till att skapa med sina händer.
- synliggöra slöjdens koppling till hållbar utveckling och stötta initiativ kring återbruk och hållbarhet.
- stötta initiativ som utforskar samtida uttryck och influenser inom slöjd och konsthantverk.
- främja förutsättningar för professionella slöjdare och hantverkare att utvecklas och verka i länet.

Aktörer i Norrbotten inom området

Slöjdkonsulent*

Norrbottens museum*

Ájtte – Svenskt fjäll och samemuseum

Handvävare i Norr

Norrbottens läns Hemslöjdsförening

Sámi Duodji, Sameslöjdstiftelsen

Kulturskolan i Jokkmokk

Studieförbund

Sámij áhpadusguovdásj, Samernas utbildningscentrum

Älvsby Folkhögskola

Professionella kulturskapare

Föreningar

**Ingår i kultursamverkansmodellen*

Lagar och förordningar inom kulturområdet

Det finns ett flertal lagar och förordningar som skapar ett ramverk för lagstiftningen inom kulturområdet och som generellt eller specifikt kopplar till en eller fler av Region Norrbottens kulturverksamheter. Utöver detta finns det ett flertal andra lagar som påverkar kulturområdet i stort och det regionala utvecklingsuppdraget.

Regeringsformen

Regeringsformen beskriver hur landet ska styras, vilka demokratiska rättigheter medborgarna har och hur den offentliga makten ska fördelas.

Tryckfrihetsförordningen

I tryckfrihetsförordningen regleras rätten att fritt ge ut böcker, tidningar och tidskrifter. I tryckfrihetsförordningen finns också offentlighetsprincipen. Den innebär att alla har rätt att ta del av allmänna handlingar hos myndigheter som inte omfattas av sekretess.

Yttrandefrihetsgrundlagen

I yttrandefrihetsgrundlagen regleras rätten att uttrycka sina åsikter i radio, tv, film, ljud- och bildupptagningar, video och cd-skivor samt webbplatser.

FN:s konventioner om mänskliga rättigheter

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, slår bland annat fast att var och en har rätt att fritt delta i samhällets kulturella liv, att njuta av konst samt att få ta del av vetenskapens framsteg och dess förmåner. Den allmänna förklaringen har förts in och vidareutvecklats i ett antal konventioner som är bindande för de anslutna staterna, bland annat barnkonventionen och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen)

Barnkonventionen, FN:s konvention om barnets rättigheter, innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Konventionen blev svensk lag den 1 januari 2020. 54 artiklar skapar tillsammans en helhet och några artiklar som berör kulturområdet är barns rätt att delta i föreningar och fredliga sammankomster, barns rätt till yttrandefrihet: frihet att oberoende av territoriella gränser söka, ta emot och sprida information och tankar av alla slag, i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer, att barn med funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som säkerställer värdighet, främjar tilltron till den egna förmågan och möjliggör barnets aktiva deltagande i samhället.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Sverige ratificerade FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2008 och den trädde i kraft i början av 2009. I konventionen erkänns bland annat rätten att på lika villkor som andra delta i kulturlivet och att personer med funktionsnedsättning ska erbjudas möjlighet att utveckla och använda sin egen kreativa och artistiska förmåga, inte endast i eget intresse utan även för samhällets berikande.

Bibliotekslagen (2013:801)

I bibliotekslagen finns bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet som består av all offentligt finansierad biblioteksverksamhet, bland annat regionbibliotek. Biblioteken ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Museilagen (2017:563)

I museilagen finns bestämmelser om det allmänna museiväsendet som bland annat innefattar regionala och kommunala museer. Lagen fastställer att ett museum, utifrån sitt ämnesområde, ska bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning. Lagen anger allmänna utgångspunkter för museernas arbete med samlingsförvaltning, kunskapsuppbyggnad och publik verksamhet.

Kulturmiljölagen (1988:950)

Ansvaret för kulturmiljön delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter ska visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön. Bestämmelserna i kulturmiljölagen syftar till att tillförsäkra nuvarande och kommande generationer tillgång till en mångfald av kulturmiljöer.

Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet

I förordningen finns bestämmelser om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet. I förordningen regleras även kultursamverkansmodellen som är en förutsättning för bidragsgivningen. En region får fördela vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet om en regional kulturplan har upprättats av regionen och kulturplanen överensstämmer med förordningen.

Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Lagen innehåller bestämmelser om nationella minoriteter, nationella minoritetsspråk, förvaltningsområden och rätten att använda minoritetsspråk hos förvaltningsmyndigheter. Nationella minoriteter är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. I språklagen (2009:600) anges att de nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Kommuner och regioner ska bland annat informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt denna lag.

Förordning (2017:583) om regionalt tillväxtarbete

I förordningen finns bestämmelser om regionalt tillväxtarbete och statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet. Förordningen slår bland annat fast att regionala kulturplaner ska beaktas i framtagande av den regionala utvecklingsstrategin.

Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

Den som har skapat ett litterärt eller konstnärligt verk har upphovsrätt till verket. Lagen slår bland annat fast vad som avses med upphovsrätt, inskränkningar i upphovsrätten och ansvar och ersättningskyldighet.

Lag (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU)

LOU gäller för upphandling som genomförs av en upphandlande myndighet. Med upphandling avses de åtgärder som vidtas i syfte att anskaffa varor, tjänster eller byggentreprenader genom tilldelning av kontrakt. Lagen gäller även när en upphandlande myndighet anordnar en projekttävling.

Begreppsförklaring och ordlista

Bearbetas inför slutversion

Bidrag, stöd och stipendier

Bearbetas inför slutversion

Framtagande, genomförande och uppföljning kulturplanen

Bearbetas inför slutversion